

**INSTITUTIONEN FÖR FILOSOFI,
LINGVISTIK OCH VETENSKAPSTEORI**

”MEN DU SÅG ÄNDÅ UPP TILL HONOM LITE LÅTER DET SOM”

En undersökning av formuleringar och deras
funktion i sociolingvistiska intervjuer

Erika Jönsson

Uppsats/Examensarbete:	15 hp
Program och/eller kurs:	Magisteruppsats i lingvistik, LI2201
Nivå:	Avancerad nivå
Termin/år:	VT2016
Handledare:	Cajsa Ottesjö
Examinator:	Ellen Breitholtz

Abstract

Uppsats/Examensarbete: 15 hp
Program och/eller kurs: Magisteruppsats i lingvistik, LI2201
Nivå: Avancerad nivå
Termin/år: VT2016
Handledare: Cajsa Otteshjöö
Examinator: Ellen Breitholtz
Nyckelord: formulering, institutionella samtal, intervju, respons, sociolingvistik, preferensstruktur, intersubjektivitet, modalitet.

Syfte: Syftet med uppsatsen är beskriva hur formuleringar används, hur de är syntaktiskt utformade, hur de bemöts och vilken funktion de har i ett material bestående av sociolingvistiska intervjuer.

Teori: Till grund för undersökningen ligger samtalsanalytisk teori.

Metod: Uppsatsen har undersökt formuleringar hos intervjuare i ett material bestående av åtta sociolingvistiska intervjuer. Materialet är insamlat av *Dialekt- namn- och folkminnesarkivet* i Göteborg. Syftet med intervjuerna var att undersöka informanternas dialekter. I uppsatsen har formuleringarna främst sorterats in i de två kategorierna *slutledande* och *sammanfattande formuleringstyper*. Formuleringens responserna har kategoriserats som *bekräftelse* eller *avfärdande*. Denna indelning vilar på samtalsanalytisk metod.

Resultat: Undersökningens resultat visar att formuleringarna i materialet främst kan kategoriseras som den slutledande typen och att innehållet i formuleringarna bekräftas av informanten, vilket även följer preferensstrukturen. Vidare verkar den modalitet som uttrycks i formuleringen spela roll för hur formuleringen bemöts. Även en tredje formuleringstyp, *kommenterande formulering*, diskuteras i uppsatsen. Både sammanfattande och slutledande formuleringar inleds i hög grad med en bekräftelse, t.ex. *ja* eller *okej*. Slutledande formuleringar inleds ofta med en bekräftelse följt av ett *så* och en deklarativ sats.

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1. Syfte och frågeställningar.....	2
2. Bakgrund	3
2.1. Samtalsanalytiska utgångspunkter	3
2.2. Sekvens, tur och turkonstruktionsenhet.....	4
2.3. Preferensstruktur.....	6
2.4. Intersubjektivitet.....	7
2.5. Modalitet.....	7
2.6. Formuleringar.....	8
2.7. Olika formuleringsskategorier.....	11
2.8. Institutionella samtal och verksamhetstyper.....	13
3. Metod och material.....	15
3.1. Samtalsanalys.....	15
3.2. Materialbeskrivning.....	16
3.3. Utgångspunkter för analys.....	17
4. Resultat.....	20
4.1. Formuleringarnas fördelning i materialet.....	20
4.2. Typexempel på formuleringar.....	22
4.2.1. Sammanfattande formulering.....	22
4.2.2. Slutledande formulering.....	25
4.2.3. Kommenterande formulering.....	28
4.3. Formuleringssrespons.....	31
4.3.1. Bekräftelse.....	31
4.3.2. Avfärdande.....	33
4.3.3. Varken bekräftelse eller avfärdande.....	36
4.4. Syntaktiska mönster hos formuleringar.....	37
5. Sammanfattning med avslutande diskussion.....	40
6. Transkriptionsnyckel.....	43
7. Referenslista.....	44
7.1. Undersökningsmaterial.....	45

Tabellförteckning

Tabell 1: Formuleringstyper.....	20
Tabell 2: Formuleringsrespons.....	20
Tabell 3: Formuleringstyp + respons.....	21
Tabell 4: Fälschema för sammanfattande formuleringar.....	37
Tabell 5: Fälschema för slutledande formuleringar.....	38

1. Inledning

För att yttra något relevant i ett samtal måste vi också förstå och tolka samtalspartnern på rätt sätt. När vi vill visa att vi förstått vår samtalspartner, eller kommentera någonting samtalspartnern har berättat, kan vi göra en så kallad *formulering* som antingen kan bekräftas eller avfärdas av den vi pratar med. En formulering har funktionen av att pröva talarens förståelse av det tidigare sagda och är ett samtalsbidrag som gör att samtalsdeltagarna skapar en gemensam förståelse av omvärlden. En sådan förståelse vilar på intersubjektivitet, alltså att samtalsdeltagarna skapar ett gemensamt perspektiv och en gemensam världsbild (Lindström 2008:96, Norrby 2014:44).

Begreppet formulering (*formulation* på engelska) introducerades första gången av Garfinkel och Sacks (1970) för att referera till alla typer av metakommunikativa beskrivningar talare gör i ett samtal (Deppermann 2011:117). Heritage och Watson (1979) menade att formuleringar kan delas in i de två kategorierna *slutledande* och *sammanfattande formulering*. Denna uppdelning är även den som används av de flesta samtalsforskare idag (Deppermann 2011:117). Denna uppsats tar avstamp i Heritage och Watsons (1979) uppdelning av formuleringar. Samtidigt anser jag att det kan finnas anledning att ifrågasätta om denna uppdelning är tillämplig vid alla formuleringstyper. Kanske kan det vara så att man bör se sammanfattning och slutledning som två referenspunkter på en glidande skala.

Begreppet formulering används även i vardaglig svenska som synonym till *mening* eller *yttrande*. I föreliggande uppsats kommer begreppet formulering enbart att användas som en vetenskaplig term, syftande på en specifik typ av yttrande.

Ett typiskt exempel på en formulering är följande exempel (1), rad 05, då intervjuaren I2 gör en slutledande formulering utifrån B:s tidigare yttranden där han berättat om sin farbror. B avfärdar formuleringen med sitt tvekljud, *aoh:* och inledande *men* (rad 06). Detta exempel diskuteras mer ingående i uppsatsen som exempel (15) i kapitel 4.3.2.

EXEMPEL 1: *Men du såg ändå upp till honom lite låter det som*

01 B: men han höll också i mo- eh i både me å motvind
02 ska ja väl säga .hh lite [fördelar fanns de] me=
03 I2: [men du så-]
04 B: =honom
05 → I2: men du såg ändå upp till honom lite: låter de som
06 B: aoh: .hh men de var mer av ren rädsla fö när han
07 drämde näven i bordet då tystnade allt

Denna uppsats kommer att uppehålla sig vid formuleringar i sociolingvistiska intervjuer utifrån teorier inom samtalsanalys. I en sociolingvistisk intervju undersöks en eller flera lingvistiska variabler genom en samtalsintervju där informanten får tala fritt, men med styrning från en intervjuare. Intervjuaren har makt att styra samtalet med hjälp av frågor, uppbackningar, formuleringar och framförallt i egenskap av sin tilldelade roll som frågeställare.

Uppsatsens syfte och frågeställningar presenteras nedan i kapitel 1.1. Kapitel 2 ger en teoretisk bakgrund till samtalsanalys, formuleringar och andra, för uppsatsen, viktiga begrepp. I kapitel 3 beskrivs metod, material och analysens utgångspunkter. Resultatet återfinns i kapitel 4 och sammanfattas och diskuteras i kapitel 5. En transkriptionsnyckel för samtalsutdragen återfinns i kapitel 6. I kapitel 7 redovisas referenser.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna uppsats är att förklara hur formuleringar används i ett material bestående av sociolingvistiska intervjuer. Undersökningen vill beskriva vilken funktion formuleringar fyller i just dessa samtal, hur en formulering är syntaktiskt utformad, vilken formuleringsrespons formuleringen skapar, vad som händer i samtalet efter formuleringsresponsen och om det går att urskilja ett mönster i formuleringsresponsen utifrån vilken modalitet själva formuleringarna uttrycker. Detta kommer att göras genom nedslag i det utvalda materialet där exempel på formuleringar diskuteras och analyseras mer ingående.

2. Bakgrund

I detta kapitel presenteras viktiga begrepp för uppsatsen samt det teoretiska ramverk den placerar sig inom, nämligen samtalsanalys och dess utgångspunkter.

2.1. Samtalsanalytiska utgångspunkter

Samtalsanalys började som studiet av tal, människor emellan, och har sin grund i metoden Conversation Analysis, hädanefter CA (CA som metod diskuteras närmare i kapitel 3). Samtalsanalysen vill undersöka hur samtalsdeltagare skapar en sammanhängande diskurs yttrande för yttrande, vilka kommunikativa mål deltagarna har och vad samtalet avslöjar om samhället de blir till i. Idag är samtalsforskning ett växande forskningsfält som tagit inspiration från bl.a. socialpsykologi, sociologi, filosofi och antropologi (Norrby 2014:16).

Inom samtalsanalysen utgår man ifrån vissa teoretiska antaganden, vilka Norrby (2014) beskriver tämligen kortfattat:

1. All interaktion är strukturerad.
2. Alla bidrag till interaktionen - t.ex. ett yttrande i ett samtal - är såväl kontextberoende som kontextförnyande.
3. Alla detaljer i interaktionen är potentiellt av värde och inget kan således avfärdas som irrelevant, slumpartat eller felaktigt.
4. Studiet av social interaktion sker bäst genom att studera naturlig, ”äkta” interaktion. (2014:35)

Nedan utvecklas ovanstående punkter:

Att all interaktion är strukturerad enligt punkt (1) ovan, innebär att vi som talare har en förväntan på hur ett samtal är strukturerat och utformat. Med struktur menas en organisatorisk struktur, t.ex. vilka turtagningsmekanismer som förekommer i samtalet eller vilken preferensstruktur ett samtal har. Även om många samtal verkar oorganiserade vid en första anblick utgår man från att de har en struktur och följer vissa regler, även om dessa ibland kan vara mycket svårupptäckta (Norrby 2014:40). Det är samtalets regler och struktur samtalsanalysen undersöker och systematiserar.

I punkt (2) ovan nämns kontext och det är samtalskontexten som avses, inte den samhälleliga, sociala och kulturella kontexten. Samtalets kontext förnyas hela tiden genom

samtalsdeltagarnas fortlöpande bidrag. Samtidigt yttras ett bidrag i relation till den redan befintliga kontexten. Med andra ord, när vi säger något gör vi det i förhållande till allt annat som redan sagts, men kontexten förändras i och med det vi säger (Norrby 2014:44).

I en samtalsanalys vill forskaren ta reda på var i en samtalskontext ett visst drag återfinns och vilken funktion draget fyller just där. Just därför kan inget samtalsbidrag sägas vara irrelevant eller slumpartat enligt punkt (3). Om ett samtal uppvisar ett undantag från redan generella regler kan det leda till att reglerna måste skrivas om, alternativt bekräftas om undantaget kan förklaras (Norrby 2014:42f).

Att samtalsanalys sker bäst genom att studera ”äkta interaktion” enligt punkt (4), innebär att analysen ska utgå ifrån faktiskt uppkomna samtal som spelats in och kodats i en transkription. Det är samtalet som utgör det primära materialet och transkriptionen ses som en ofullständig version av samtalet (Norrby 2014:36). En vanlig kritik mot CA är att det inte skulle gå att spela in naturligt uppkomna samtal, då inspelningsutrustningen håller tillbaka samtalsdeltagarna (jfr Observer’s paradox). Detta skulle göra att samtalet inte blir naturligt och representativt. Kritiken brukar bemötas med att när samtalet väl kommit igång har samtalsdeltagarna oftast glömt bort utrustningen och pratar på som vanligt (Norrby 2014:37).

2.2. Sekvens, tur och turkonstruktionsenhet

Begreppen *sekvens*, *tur* och *turkonstruktionsenhet* (hädanefter TKE) är centrala inom samtalsanalysen. Ett samtal kan delas in i sekvenser. En sekvens är en serie yttranden som bildar en sammanhängande kedja som hänger ihop och föranleds av varandra (Lindström 2008:288). Ett samtal består oftast av flera sekvenser som hålls samman genom ett gemensamt fokus mellan talarna (Lindström 2008:56). Ett *turpar*, t.ex. en fråga och ett svar, utgör den kortaste sekvensen i ett samtal. Vid turpar är det tydligt att samtalsdeltagarna förväntas följa en prefererad sekvensstruktur (Norrby 2014:138). Lindström exemplifierar detta med att om talare A berättar om sin högskoleexamen förväntas talare B inte att respondera genom att tala om vädret (2008:138). Det skulle bryta mot den prefererade sekvensstrukturen.

Med hjälp av TKE:er bygger talaren upp turer. TKE:n ses som den strukturella basenheten i ett samtal (Norrby 2014:40) och kan bestå av ett ord, en fras, en sats, en mening eller en kombination av dessa och varje tur kan bestå av en eller flera TKE:er (Lindström 2008:128, Norrby 2014:124, Schegloff 2007:3). En tur kan alltså vara identisk med en TKE (Norrby 2014:124).

Var en TKE börjar respektive slutar är inte alltid lätt att avgöra, men där de slutar uppstår ofta en turbytesplats (TBP) och en annan samtalsdeltagare får då chans att ta över ordet eller producera en minimal uppbackning (Bockgård & Nilsson 2011:22, Lindström 2008:127, Norrby 2014:125). För att vidare tydliggöra dessa begrepp kommer följande autentiska exempel (2) från ett fikasamtal mellan tre nära vänner. I utdraget är det A som berättar om en händelse och därför redan har ett uttänkt turutrymme. Transkriptionsnyckeln återfinns i kapitel 6.

EXEMPEL 2. *Jag var hemma i söndags*

01 A: ja va hemma i söndags (.) å då gick vi till e:h
02 (1.0)
03 A: va heter de nu igen (.) förskolan som ligger vid mej?
04 (.) där ja gick?
05 B: minns inte↓
06 (1.0)
07 A: >ja i alla fall< den förskolan som ligger vid mitt
08 hus? (.) på min gata typ (.) e:h å de är ju typ såhär
09 jättestorgå:rd å de är ju jättenära skogen
10 C: mm
11 A: va heter de? (.) solaberget heter de ju

Exemplet består av fem turer. Den första turen sträcker sig från rad 01 till 04 och yttras av talare A. På rad 05 återfinns den andra turen av talare B. Därefter följer en sekunds paus (rad 06) och talare A påbörjar exemplets tredje tur (rad 07-09). Den fjärde turen återfinns på rad 10 och yttras av talare C och den femte turen yttras av talare A (rad 11).

Alla dessa turer består av TKE:er, där tur två och fyra, yttrade av talare B respektive C, består av varsina TKE:er. Den första och tredje turen, yttrade av talare A, består av flera TKE:er. Den tredje turens TKE:er är: 1: *ja i alla fall den förskolan som ligger vid mitt hus*, 2: *e:h och det är ju typ såhär jättestor gå:rd å det är ju jättenära skogen*. Detta eftersom man kan tänka sig att någon av de andra samtalsdeltagare hade kunnat påbörja en ny tur efter vardera TKE, då de utgör turbytesplatser och dessutom omges av pauser. Frasen *på min gata typ* ses snarare som ett *inkrementellt turtillägg* hos A än en fullständig TKE. Med det menas att frasen är ett slags innehållslig förlängning till A:s tur av den föregående TKE:n *ja i alla fall den förskolan som ligger vid mitt hus* (Lindström 2008:289). Talare C:s korta tur, *mm*, kallas för *uppbackning* och fungerar som stödsignal och signalerar att talare A, som håller på

med ett berättande, kan fortsätta med sina talarbidrag och att C hänger med i A:s resonemang (Lindström 2008:289).

2.3. Preferensstruktur

Alla samtal förväntas följa en socialt prefererad struktur, *preferensstrukturen*. Att en fråga följs av ett svar och att en hälsning följs av en annan hälsning är det socialt prefererade. Skulle frågan eller hälsningen följas av något annat är detta socialt *disprefererat*. När en talare t.ex. ställer en fråga skapas en förväntan hos en motpart att yttra ett svar som reaktion på frågan. Här brukar man tala om *turpar* som kan delas upp i två tydliga delar. En fråga är första delen av turparet fråga-svar och svaret den andra delen (Norrby 2014:41).

Enligt preferensstrukturen är det alltid mer prefererat att acceptera än att avböja i ett samtal (Lindström 2008:286). Med det menas att man som talare förväntas samarbeta genom att t.ex. svara *ja* på frågor, yttra accepteranden, beviljanden och medhåll, och inte avslag, avböjningar och motsättningar (Schegloff 2007:60).

Socialt prefererade samtalssekvenser behandlas problemfritt och utan tvekljud eller omtagningar av samtalsdeltagarna (Lindström 2008:140, Norrby 2014:149). En disprefererad tur innehåller däremot pauser, tvekljud eller en förklaring (Lindström 2008:141, Norrby 2014:149). Konkret innebär det att talare har ett förklaringsansvar om de säger nej till någonting, t.ex. ett erbjudande, medan de inte behöver förklara varför de säger ja.

Nielsen och Nielsen skiljer bl.a. på *sekventiell preferens* och *personlig/psykologisk preferens*. Den sekventiella preferensen handlar om samtals sekventiella egenskaper, alltså att vissa förstaled gör vissa andraled relevanta, t.ex. fråga – svar (Nielsen & Nielsen 2013:68). Den personliga och psykologiska preferensen grundar sig i det som talaren själv önskar och vill (Nielsen & Nielsen 2013:71). Som samtalsanalytiker kan man dock inte veta vad en samtalsdeltagare vill eller önskar utifrån en ljud- eller videoinspelning, vilket gör att detta inte är någonting man lägger stor vikt vid att undersöka närmare i en samtalsanalys (Nielsen & Nielsen, 2013:71, Sheikhi 2013:52).

Ibland kanske en samtalsdeltagare vill att motparten ska svara *nej* på en fråga. Då måste frågan ställas på ett sådant sätt att ett *nej*-svar prefereras framför ett *ja*-svar. T.ex. prefererar frågan *Du vill inte ha lite mat va?* ett nekande svar framför ett jakande. Beroende på hur en talare utformar sitt yttrande prefereras olika responser (Nilsson 2005:36).

I samband med preferensstruktur brukar man tala om *ansiktshot*. När människor samtalar är de hela tiden måna om vilket intryck de ger av sig själva och att detta intryck stämmer överens med deras självbild, de strävar med andra ord efter att upprätthålla både sitt eget och andras sociala ansikte (Goffman 1967:5, Nilsson, 2005:40, Norrby 2014:62). I ett samtal tar deltagarna hänsyn till att ingen annan i samtalet framställs utanför sitt sociala ansikte genom att yttra saker som *Vilken ful frisyra du har!* eller en disprefererad andradel i ett turpar. Sådana yttranden kallas för *ansiktshotande* och är ett hot mot mottagarens självbild (Norrby 2014:62).

2.4. Intersubjektivitet

Nielsen och Nielsen beskriver *intersubjektivitet* som en gemensam förståelse mellan samtalsdeltagare, en förståelse som uppstår i själva samtalet och som samtalsdeltagarna strävar efter och samtidigt utgår ifrån (2013:111). Detta syns inte minst på att en samtalsdeltagares svarstur (nästan) alltid orienterar sig mot, och uppvisar förståelse av, det föregående yttrandet (Nielsen & Nielsen 2013:112, Sheikhi 2013:52). Det är genom samtalets sekventiella organisation som talarna bygger en gemensam förståelse av verkligheten. I ett samtal konstruerar och förhandlar deltagarna om verkligheten, t.ex. ett ords betydelse, rätten till en talartur eller sakförhållanden i världen, t.ex. priset på jordgubbar (Nielsen & Nielsen 2013:112). Norrby menar att samtalsdeltagarna utgår från att de har ett gemensamt perspektiv och att de ser saker på samma sätt och delar världsbild (2014:45). Intersubjektivitet handlar om att samtalsdeltagarna skapar en gemensam förståelse av omvärlden i själva samtalet.

Angående förståelse i samtal gör Sheikhi (2013) skillnad på *global* och *lokal* förståelse. Den lokala förståelsen är den pågående förståelsen i samtalet som uppstår när talare förhandlar om ord och avsikter. Den globala förståelsen är en förståelse i större skala av omvärlden och som aktualiseras i samtalet (2013:50).

2.5. Modalitet

Saeed beskriver modalitet som en semantisk kategori som tillåter talaren att uttrycka olika hög grad av övertygelse i ett påstående (2003:135). I meningen *Sara bor i Berlin* uttrycks säkerhet hos talaren. Talaren kan sedan modifiera säkerheten och signalera starkare eller svagare övertygelse till påståendet. För att signalera större grad av säkerhet kan t.ex. meningen inledas med en adjektivfras såsom *Det är sant att Sara bor i Berlin* eller genom att

uttrycka meningen *Jag vet att Sara bor i Berlin* (2003:135f).

Talaren kan även uttrycka högre eller lägre grad av säkerhet med hjälp av modala hjälpverb, t.ex. *Sara måste bo i Berlin*. Detta kallas *epistemisk modalitet* och innebär att talaren signalerar olika grad av kunskap om omvärlden i en sats (2003:136).

Även olika satsadverbial kan modifiera hur ett yttrandes sanningshalt ska uppfattas. Enligt Svenska akademiens grammatik (härefter SAG) ”fungerar satsadverbial semantiskt som en kommentar till satsinnehållet eller den språkhandling som uttrycks” (SAG 1999:84). Genom ett satsadverbial visar talaren sin egen bedömning av det satsen beskriver, hur sannolik den är, om sakförhållandet är bra eller dåligt, om innehållet i satsen förhåller sig logiskt till det redan kända och hur satsen bör uppfattas av mottagaren. Exempel på satsadverbial är *troligen*, *olyckligtvis* och *således* (SAG 1999:84).

2.6. Formuleringar

I detta kapitel presenteras tidigare forskning om formuleringar i samtal. Att yttra en formulering innebär i korthet att en talare gör en sammanfattning eller kommenterar vad föregående talare har sagt, och på så sätt explicitgör sin tolkning av föregående yttrande(n). Garfinkel och Sacks (1970) beskriver formuleringar såhär:

”A member may treat some part of the conversation as an occasion to describe that conversation, to explain it, or characterize it, or explicate, or translate, or summarize, or furnish the gist of it, or take note of its accordance with rules, or remark on its departure from rules. That is to say, a member may use some part of the conversation as an occasion to *formulate* the conversation [...]” (1970:350)

Hur en formulering exakt ska definieras och avgränsas råder det delade meningar om. Grinstead, Heritage och Watson och Roca Cuberes sorterar in formuleringar i turparet *formulation/decision* (Grinstead 2004:137, Heritage & Watson 1980:253, Roca Cuberes 2014:312). I denna uppsats har jag valt att översätta den engelska termen *formulation* till *formulering*, i likhet med Lindström (2008), Ottesjö & Lindström (2006) och Sheikhi (2013). Att använda begreppet formulering är dock inte helt oproblematiskt, då formulering även används i vardagligt tal som en icke-vetenskaplig term och som synonym för *mening* eller *yttrande*. Byrman har t.ex. valt att kalla formulering för *formulation* (2015). I denna uppsats

används formulering uteslutande som en vetenskaplig term, syftande på en specifik typ av yttrande. Den engelska termen *decision* har jag översatt till *formuleringsrespons*.

På samma sätt som det är prefererat att en fråga följs av ett svar, är det prefererat att en formulering följs av en formuleringsrespons. Talaren som yttrat formuleringen kan alltså förvänta sig att den andra samtalsdeltagaren svarar på formuleringen genom att yttra en *confirmation* eller en *disconfirmation* (*bekräftelse* eller *avfärdande*, min översättning) av formuleringen, eftersom det ingår i den sekventiella preferensstrukturen (Heritage & Watson 1980:253, Ottesjö & Lindström 2006:106). Bekräfta formuleringen gör talaren genom att hålla med om formuleringens innebörd, det vill säga att svara t.ex. *ja, okej, visst* eller genom att göra en egen formulering av formuleringen. Att avfärda en formulering görs genom att samtalsdeltagaren svarar t.ex. *nej* eller *nej men* (Heritage & Watson 1980:253). Det socialt och sekventiellt prefererade efter en formulering är att bekräfta densamma (Heritage & Watson 1980:256). Heritage och Watson menar vidare att formuleringar ofta förekommer i olika typer av servicesamtal, t.ex. mellan konsult och klient eller i radio- och teveintervjuer (1980:249).

Heritage och Watson skriver att formuleringar är en typ av rutinmässiga enheter som oftast hittas i icke-problematiske sekvenser i samtalet, även om de kan återfinnas i slutet på problematiske sekvenser också (1980:250). Ett exempel Heritage och Watson ger på en formulering är följande exempel (3) ur en radiointervju med *Slimmer of the year* (1980:256). Observera att detta exempel inte följer den angivna transkriptionsnyckeln i kapitel 6.

EXEMPEL 3: *You really were prepared to comit suicide because you were a big fatty*

01 S: You have a shell that for so long protects you but
02 sometimes things creep through the shell and then you
03 become really aware of how awful you felt. I never
04 ever felt my age or looked my age. I was always older
05 - people took me for older. And when I was at college
06 I think I looked a matronly fifty. And I was
07 completely alone one weekend and I got to this stage
08 where I almost jumped in the river. I just felt life
09 wasn't worth it anymore - it hadn't anything to offer
10 and if this was living I had had enough
11 → I: You really were prepared to commit suicide because
12 you were a big fatty
13 S: Yes, because I-I just didn't see anything in life
14 that I had to look forward to... (continues)

I ovanstående formulering (rad 11-12) gör intervjuaren ett slags sammanfattning av kärnbudskapet i S:s tidigare tur (rad 01-10). Vidare besvarar S formuleringen med ett prefererat svar genom att bekräfta formuleringen med sitt inledande *Yes* (rad 13) och berättelsen fortsätter.

Grinsted har undersökt formuleringar i så kallade *semi structured research interviews*, det vill säga forskningsintervjuer där informanten får tala mer eller mindre fritt. I Grinsteds intervjuer är det oftast intervjuaren som använder formuleringar för att erbjuda en sammanfattande tolkning av det relevanta i den intervjuades föregående yttrande och hon menar att formuleringar implicerar någonting som den intervjuade måste ta ställning till (2004:137). Även Ottensjö och Lindström menar att det är samtalets mottagare, och inte primärtalare, som står för formuleringarna i samtalet (2006:106). Gafaranga och Britten har undersökt läkare- och patientsamtal och påpekar däremot att den som i ett samtal yttrar en formulering inte nödvändigtvis behöver vara samtalets egentliga frågeställare (i detta fall läkare), då formulerandet inte är knutet till en externt definierad identitet. Istället är det den person som för stunden agerar lyssnare som också gör formuleringarna (2004:158).

Linell och Gustavsson tolkar Heritage och Watson (1980) men översätter *formulations* till *omformuleringar* på svenska. De menar att dessa typiskt återfinns i olika utfrågningar, t.ex. intervjuer och förhör. Att göra en sådan omformulering skulle innebära att en talare ”(om)formulerar, sammanfattar eller summerar slutsatser av vad den utfrågade sagt i ett visst ämne” (1987:33). Funktionen skulle vara att kontrollera om det man som intervjuare har uppfattat stämmer överens med det som den intervjuade menar (1987:33). Genom en omformulering explicitgör intervjuaren den tolkning han eller hon gjort av det tidigare sagda, och formuleringen kräver ett bekräftande eller en kommentar från motparten (1987:130).

Roca Cuberes skriver att alla formuleringar uppvisar tre centrala egenskaper, vilka är: *preservation*, *deletion* och *transformation* (*framlyftande*, *raderande* och *omvandlande*, mina översättningar) (2014:312). Med detta menas att en formulering lyfter fram essensen i det tidigare yttrandet, raderar det oväsentliga i detta yttrande och omvandlar det till en formulering. På så sätt kan man se formuleringen som en parafras av de föregående yttrandena där talaren uppvisar sin förståelse av samtalspartnern och intersubjektivitet skapas.

Lindström (2008:161) ger följande exempel (4) på en formulering:

EXEMPEL 4: *Du menar tråkiga vädningar*

01 D: hon tyckte att hon hade en lite tråkig eh reseledare
02 bara

03 (1.0)
04 → A: du menar eh tråkiga värdinner?
05 D: a:

I exempel (4) återfinns formuleringen på rad 04 och formuleringsresponsen på rad 05. Exemplet följer alltså det prefererade mönstret, det vill säga D bekräftar A:s formulering. Formuleringen uppstår till följd av att A ser D:s tur som problematisk när D använder ordet *reseledare*. Genom formuleringen förhandlar D och A om vilket ord som passar bäst i sammanhanget. Medan D yttrar *reseledare* föreslår A *värdinner*. Talarna verkar komma fram till att *värdinner* och *reseledare* syftar på samma referent i verkligheten och skapar på så sätt en intersubjektiv förståelse av omvärlden.

Lindström kategoriserar begreppet formulering till en typ av annaninitierade reparationer och menar att de uppstår efter någon typ av problem i samtalet. Fullt så enkelt vill jag inte se på saken. Som jag kommer att visa senare i denna uppsats är formuleringar snarare rutinmässiga enheter som dyker upp då och då i samtalet för att kontrollera det tidigare sagda. Vanligtvis dyker de upp i slutet på en sekvens och fungerar som en markör för att nästa sekvens kan börja. Vidare menar jag behöver formuleringar inte uttryckas med frågesyntax, vilket är fallet i Lindströms exempel (4).

2.7. Olika formuleringskategorier

En formulering kan ha olika funktioner i ett samtal. Heritage och Watson menar att en formulering kan testa och/eller visa att talaren har förstått kärnbudskapet i det pågående samtalet (1980:247). De skiljer på två typer av formuleringar: *formulation of gist* och *formulation of upshot*. Byrman (2015) har översatt dessa termer till *sammanfattande formulation (formulation of gist)* och *slutledande formulation (formulation of upshot)*. I denna uppsats kommer jag att använda mig av begreppen *slutledande* och *sammanfattande formulering*.

I en slutledande formulering dras en relevant slutsats eller konsekvens utifrån det föregående samtalet. På så sätt implicerar denna typ av formulering någonting, medan en sammanfattande formulering sammanfattar samtalets innehåll, eller samtalspartnerns yttranden vid en viss tidpunkt (Heritage & Watson 1979:130). Enligt Heritage och Watson skulle formuleringen i exempel (3) vara en sammanfattande formulering då intervjuaren sammanfattar S:s tidigare turer med formuleringen *You really were prepared to commitsom*

suicide because you were a big fatty (1979:132). Ottesjö och Lindström menar att språkliga element från tidigare yttranden ofta återanvänds i sammanfattande formuleringar. Det visar också att formuleringen kan härledas från det tidigare sagda (2006:107). Gafaranga och Britten menar att talaren genom en sammanfattande formulering smidigt kan göra ett ämnesbyte i samtalet och att den sammanfattande formuleringen visar på förståelse av det tidigare sagda (2004:166).

Ett exempel på en slutledande formulering återfinns nedan i exempel (5) från en radiointervju med en politisk aktivist, hämtad från Heritage och Watson (1979:134f.) Observera att detta exempel inte följer den angivna transkriptionsnyckeln i kapitel 6.

EXEMPEL 5: *So there might be another occasion*

01 I: If occasion -if occasion rises again will you take
02 similar action?
03 G: Well we have never hesitated so far to er take
04 action where er freedom is being abused.
05 → I: So there might be another occasion on which you will
06 use the law against unions
07 G: Not necessarily against unions but against any body
08 or which has become over mighty er and is abusing its
09 responsibilities er if that happens to be a trades
10 union so be it but we're not I repeat not er looking
11 out er for trouble to bash the trades union

I ovanstående exempel (5) drar intervjuaren en slutsats av G:s tidigare yttranden i en formulering (rad 05-06). Genom denna formulering ifrågasätter intervjuaren G:s tidigare påståenden. G bekräftar inte formuleringen, utan avfärdar den med sitt inledande *Not necessarily* och kommer sedan med en förklaring till hur han ser på saken. Att avfärda en formulering på detta sätt följer inte den sociala preferensstrukturen och G måste därför komma med en förklaring (rad 07 och framåt) till varför han inte kan instämma i intervjuarens formulering.

Heritage har undersökt formuleringar i nyhetsintervjuer och delar in formuleringarna i tre kategorier vilka är: *The Prompt* (Den hjälpsamma), *The Cooperative Recycle* (Den samarbetsvilliga) samt *The Inferentially Elaborative Probe* (Den slutledande, genomarbetande undersökande, mina översättningar) (Heritage 1985). I denna uppsats kommer jag fortsättningsvis att använda Heritages engelska begrepp. Enligt Heritage används *The Prompt* för att få den intervjuade att bekräfta och utveckla sina tidigare påståenden

(1985:105). I *The Cooperative Recycle* erbjuder intervjuaren en adekvat tolkning av den intervjuades tidigare påstående (Heritage 1985:108) och *The Inferentially Elaborative Probe* handlar om att intervjuaren testat en aspekt av den intervjuades handlingar, intentioner eller attityder, oftast genom att dra en slutledning av den intervjuades tidigare yttrande (Heritage 1985:108).

Medan Lindström (2008:162) och Ottesjö och Lindström (2006:106) pekar på att formuleringar typiskt inleds med en parafrasmarkör av typen *du menar* eller *så du menar* anser Heritage och Watson (1980:259) att formuleringar inte nödvändigtvis behöver vara uppbyggda som påståenden. Ottesjö och Lindström skriver att *så du menar* ”snävar in villkoren för den fortsatta argumentationen i sekvensen” och används frekvent vid slutledande yttranden (Ottesjö & Lindström 2006:109).

2.8. Institutionella samtal och verksamhetstyper

I detta kapitel presenteras det institutionella samtalet som verksamhetstyp närmare. Uppsatsens undersökningsmaterial består nämligen av sociolingvistiska intervjuer som förs inom institutionella ramar. Institutionella samtal skiljer sig från vardagssamtal genom att de präglas av en respekt- och hänsynsstil, där samtalsdeltagarna inte nödvändigtvis känner varandra sedan tidigare, och visar hänsyn mot varandra med tydliga pauser mellan turerna (Norrby 2014:232, Wirdenäs 2007:206). Samtidigt är det värt att påpeka att det finns stora skillnader mellan olika typer av institutionella samtal också.

Institutionella samtal går främst ut på att uträtta ett visst ärende och att uppnå konkreta mål. Dessutom påverkar den institutionella kontexten turtagning och valda samtalsämnen, medan det i vardagliga samtal inte nödvändigtvis på förhand finns något bestämt mål med interaktionen eller någon utomstående faktor som reglerar den. I institutionella samtal engagerar sig deltagarna inte heller spontant utan samtalen är mer eller mindre iscensatta (Lindström 2008:30).

Institutionella samtal går att dela upp i två kategorier: samtal mellan professionella, t.ex. ett möte mellan arbetskollegor, och samtal mellan professionella och lekmän, t.ex. läkare och patient (Wirdenäs 2007:209).

En viktig skillnad mellan institutionella och vardagliga samtal är relationen mellan samtalsdeltagarna. I vardagliga samtal är den mer eller mindre jämbördig, medan den i institutionella är asymmetrisk, där den professionella har mer makt och är den som har rätt att

ställa frågor och avsluta samtalet. Lekmannen har varken möjlighet eller intresse av att ställa motsvarande frågor till den professionella eller rätt att avgöra när samtalet ska ta slut (Wirdeñäs 2007:210). Adelswärd menar att typiskt för den professionella rollen är att den dominerar interaktionen genom att ställa frågor, värdera svaren och att formulera och omformulera dem. Dessutom har den professionella makt att avgöra samtalets längd och vad det ska handla om (1995:117). Samtidigt är det inte självklart att det alltid är den professionella i ett institutionellt samtal som har mer makt. Den professionella kyparen på en restaurang måste ju t.ex. rätta sig efter den oprofessionella kunden, eftersom kunden ”alltid har rätt”.

Norrby skriver att alla samtal kan delas in i olika verksamhetstyper som skiljer sig åt. Ett middagssamtal mellan vänner och ett samtal mellan en läkare och patient görs på olika sätt, både i fråga om vilka samtalsämnen som avhandlas och *hur* man talar i sammanhanget. De tillhör olika kommunikativa verksamhetstyper (2014:85f).

En kommunikativ verksamhet går att dela upp i kommunikativa projekt, t.ex. att någon hälsar och får en hälsning tillbaka. Ett kommunikativt projekt kan vara omfattande och löpa över många turer och genomföras av samtalsdeltagarna tillsammans (Norrby 2010:86). Det kommunikativa projektet kan också vara en berättelse eller någon annan redogörelse från en av samtalsdeltagarna som löper över flera turer (Lindström 2008:57). Här kan man tala om *diskursenheter*, det vill säga ”en tur som består av flera TKE:er och utgör en pragmatiskt identifierbar helhet, t.ex. en berättelse” (Lindström 2008:281).

3. Metod och material

I detta kapitel kommer metoden för samtalsanalys att presenteras närmare i kapitel 3.1. Undersökningsmaterialet introduceras i kapitel 3.2. och i kapitel 3.3. beskrivs utgångspunkterna för den kommande analysen.

3.1. Samtalsanalys

Den samtalsanalytiska metoden har sin grund i Conversation Analysis (CA), en sociologisk forskningsmetod från USA som uppstod i slutet av 1960-talet (Bockgård & Nilsson 2011:21). Inom CA undersöks autentiskt samtal, upptaget i ljud- eller videoinspelningar, som sedan transkriberas förutsättningslöst och därefter analyseras (Sidnell 2010:23). Att göra en strikt CA-transkription kräver mycket tid, då man försöker återge så många aspekter av samtalet som möjligt, t.ex. prosodi, andning, pauser m.m. (Norrby 2014:100).

Inom CA är forskaren intresserad av hur samtal går till och hur människor organiserar samtal i samspel med varandra (Wirdenäs 2007:186). Viktigt inom CA är att forskaren inte sätter upp några hypoteser i förväg, utan närmar sig materialet så förutsättningslöst som möjligt. Analysen bör bara bygga på det som understöds i samtalet och forskaren bör i analysen inte ta hjälp av samtalsdeltagarnas sociala och kulturella identiteter. Man utgår helt enkelt från samtalsmaterialet, upptäcker mönster och bygger sina slutsatser på dessa (Norrby 2014:35).

I den kommande analysen har jag varit något mindre förutsättningslös än vad som eftersträvas inom traditionell CA. Jag har redan bestämt att det är formuleringar som står i fokus och har därför excerperat dessa ur materialet, men med stor öppenhet. Uppsatsens undersökningsmaterial tillhör genren *intervju* och man kan ifrågasätta om dessa samtal är ”naturligt uppkomna”, då de är iscensatta situationer, där intervjuaren har makt att ställa frågor och styra samtalet i olika riktningar. Samtidigt får man komma ihåg att de i dessa samtal är informanten som innehar kunskap som intervjuaren vill åt, vilket också ger informanten en viss makt.

En såpass grundlig transkription som CA förespråkar är inte gjord för denna uppsats, men med tanke på hur tidskrävande ett sådant transkriptionsarbete är, och uppsatsens omfång, låter sig detta inte göras.

För att sammanfatta är följande undersökning inte en strikt CA-studie, utan snarare CA-inspirerad. Metoden passar dock bra för undersökningen och transkriptionen är tillräckligt utförlig för att uppfylla syftet.

3.2. Materialbeskrivning

Uppsatsens undersökningsmaterial består av åtta sociolingvistiska och ljudinspelade intervjuer, gjorda på två olika orter i Sverige. Materialet finns hos *Dialekt-, namn- och folkminnesarkivet* i Göteborg. Tre av intervjuerna är insamlade inom ramen för forskningsprojektet *Svenska dialekter i förändring*¹, medan resterande fem intervjuer är insamlade i syfte att undersöka den göteborgska dialekten. Att undersöka formuleringar, som görs i denna uppsats, har alltså inte varit projektens huvudsyfte.

Jag har ingen tillgång till vare sig intervjuarens eller informanternas bakgrund, ålder osv. Sådana saker nämns dock oftast explicit i intervjun, och det går att avgöra detta om det skulle visa sig vara relevant. I snitt pågår varje intervju i ca 40 minuter. Alla samtal består av två talare, intervjuare och informant, och alla samtal har en liknande struktur där intervjuaren ställer frågor och informanten svarar. De tre inspelningarna som är gjorda inom projektet *Svenska dialekter i förändring* spelades in på informanternas gymnasieskola, vilket framgår i inspelningarna. De resterande fem intervjuerna spelades in hemma hos informanten, på *Dialekt-, namn- och folkminnesarkivet* i Göteborg och på informantens arbetsplats. Även detta framkommer i inspelningarna.

Materialet uppvisar flera karaktäristiska drag för institutionella samtal och kan knytas till verksamhetstypen *intervju*. De präglas av en respekt- och hänsynsstil och talarna förhåller sig till bestämda roller som intervjuare och informant. Det är t.ex. bara intervjuaren som ställer frågor och informanten som svarar. Det är svårt att säga om samtalen handlar om att uppnå ett konkret mål som bägge parter strävar efter. Om ett läkare-patientsamtal handlar om att ställa en korrekt diagnos är det svårt att finna något motsvarande mål i undersökningsmaterialet. Visserligen är det övergripande målet att spela in och undersöka informantens dialekt, men vad informanten berättar är av underordnad betydelse och samtalen blir därför relativt privata och har en karaktär av vardagssamtal. För att sammanfatta förs

---

¹ Projektet beskrivs närmare på denna hemsida
<http://www.sprakochfolkminnen.se/sprak/dialekter/projekt/svenska-dialekter-i-forandring.html>

samtalen inom institutionella ramar, men är samtidigt formade som privatsamtal. Fokus i samtalen är alltid på informanten och dennes upplevelser och erfarenheter.

Något som bör påpekas i sammanhanget är att intervjuaren I2 och informanterna med de fingerade namnen Börje och Gabriel känner varandra sedan tidigare. Detta märks då de talar om gemensamma minnen och erfarenheter. Trots detta görs intervjuerna inom en institutionell ram där både intervjuare och informant förhåller sig till sina givna roller inom verksamhetstypen.

Jag har transkriberat alla intervjuer sedan tidigare. De tre intervjuerna inom projektet *Svenska dialekter i förändring* är transkriberade i sina helheter. I de resterande fem intervjuerna är 10 minuters samtal transkriberade. Fokus för dessa 10 minuter var att fånga så mycket sammanhängande tal som möjligt av informanten och inte så många formuleringar som möjligt. Alla personnamn och vissa namn på geografiska platser är fingerade. De tre intervjuerna märks ut som talare I1, I2 och I3. Informanterna märks ut med sitt fingerade namns begynnelsebokstav, t.ex. F för Frida.

3.3. Utgångspunkter för analys

Som nämdes i kapitel 2.3. går begreppet formulering att kategorisera på olika sätt. Kommande analys tar sin främsta utgångspunkt i hur Heritage och Watson (1979) definierar *slutledande* och *sammanfattande* formulering. Formuleringarna kommer även att diskuteras utifrån hur Heritage (1985) definierar de tre formuleringstyperna *The Prompt*, *The Cooperative Recycle* och *The Inferentially Elaborative Probe*, men det är uppdelningen i slutledande och sammanfattande formuleringstyp som står i fokus. Jag utgår från att en slutledande formulering uttrycker en slutledning hos talaren medan en sammanfattande formulering uttrycker en sammanfattning av det pågående samtalet. Alla formuleringar som hittats i materialet har klassificerats till dessa två kategorier och även sorterats utifrån vilken typ av formuleringsrespons som informanten yttrar efter formuleringen, *avfärdande* eller *bekräftelse*.

För att ett yttrande ska klassas som en formulering i undersökningsmaterialet har jag valt att snäva in definitionen genom att informanten faktiskt måste orientera sig mot intervjuarens formulering i en följande tur, antingen via ett avfärdande eller en bekräftelse. Skulle informanten inte orientera sig mot intervjuarens formulering, är det också oklart om yttrandet kan klassas som en formulering. I materialet förekommer tre fall där intervjuaren

yttrar en formulering och där informanten inte bemöter denna explicit. Jag har ändå valt att diskutera dessa utdrag närmare i kapitel 4.2.3. eftersom de kan medverka till att modifiera teorin.

Två fenomen jag valt att inte klassa som formuleringar, och som således inte undersöks närmare i denna uppsats, är när intervjuaren gör en direkt upprepning, alltså en repetition, av det informanten har yttrat, samt när intervjuaren yttrar en *evaluering*, alltså värdering, som respons på det informanten har berättat. Följande exempel (6) illustrerar när intervjuaren upprepar det informanten har berättat och exempel (7) visar när intervjuaren gör en evaluering av informantens tidigare turer.

EXEMPEL 6: *Det gick bra*

01 M: men (.) ja [de] gick bra
02 I3: [hu-]
03 → I3: de gick bra
04 M: ja

Exempel (6) skulle möjligtvis kunna tolkas som en formulering, eftersom intervjuaren faktiskt gör en sammanfattning av M:s tur i form av en upprepning. Jag har däremot inte klassat dessa typer av yttranden som formuleringar i undersökningen. Även Sheikhi menar att dessa upprepningar inte är formuleringar, eftersom de heller inte kräver en respons av informanten utan snarare fungerar som en kvittering på att informantens yttrande är uppfattat och accepterat, och att informanten därefter kan fortsätta sin redogörelse (2013:159).

Den andra typen av yttrande som inte klassats som formulering, trots att det går att argumentera för att den uppvisar vissa formuleringstendenser, är när intervjuaren gör en värdering av informantens påstående, t.ex. följande exempel (7):

EXEMPEL 7: *Hur coolt som helst alltså*

01 I3: men de finns björn å varg här också eller?
02 F: ja gud ja mycket [björn]
03 I3: [mm]
04 I3: har du sett eh (.) nån av dom↓
05 F: .hh björn brukar man se
06 I3: asså
07 F: mm (.) men [°inte varg°]
08 →I3: [de är ju] hur coolt som helst alltså
09 BÅDA SKRATTAR

Den typ av yttrande som intervjuaren gör i exempel (7) (rad 08) klassas inte som en formulering i undersökningen, utan som en evaluering där intervjuaren värderar informantens tidigare yttrande eller berättelse. I detta fall värderar intervjuaren informantens fakta i de tidigare yttrandena som *hur coolt som helst*.

Undersökningen är ytterligare avgränsad genom att enbart fokusera på formuleringar hos intervjuaren, då de flesta samtalsforskare också är överens om att formuleringar främst förekommer hos frågeställaren (jfr kap. 2.4). Yttranden med frågeintonation eller frågesyntax har inte heller klassats som formuleringar i materialet.

Analysen utgår ifrån att samtalen görs inom verksamhetstypen *intervju* och därför uppvisar karakteristika som inte återfinns i t.ex. ett samtal mellan nära vänner. Intervjuare och informant förhåller sig med andra ord aktivt till sina givna roller, vilket också påverkar samtalens utformande.

Angående formuleringarnas syntaktiska uppbyggnad kommer jag att placera formuleringarna i fältscheman för att få en överblick om de innehåller några syntaktiska mönster.

4. Resultat

I undersökningsmaterialet har jag funnit totalt 68 formuleringar från intervjuarnas sida. Nedan i kapitel 4.1. presenteras formuleringarnas fördelning i undersökningsmaterialet. I kapitel 4.2. diskuteras de olika typerna av formuleringar och i kapitel 4.3. redogörs för hur formuleringarna bemöts av informanten. Kapitel 4.4. visar syntaktiska mönster hos formuleringarna utifrån ett fältschema.

4.1. Formuleringarnas fördelning i materialet

I detta kapitel presenteras formuleringarnas fördelning utifrån Heritage och Watsons (1979) kategoriseringar i slutledande och sammanfattande formuleringstyper. För att få en överskådlig bild av fördelningen har följande tre tabeller ställts upp:

TABELL 1. *Formuleringstyper*

Sammanfattande formuleringar	Slutledande formuleringar	Varken sammanfattande eller slutledande formuleringar	Totalt antal
28 st.	38 st.	2 st.	68 st.

Tabell (1) visar att den vanligaste formuleringstypen i materialet är den slutledande formuleringen (38 stycken), följt av den sammanfattande (28 stycken). Två stycken formuleringar i materialet går inte att kategorisera till vare sig den sammanfattande eller slutledande typen. Dessa diskuteras senare i uppsatsen som exempel (12) och (13). Den formuleringsrespons som formuleringarna vanligen bemöts med av informanterna visas i tabell 2:

TABELL 2. *Formuleringsrespons*

Bekräftelse	Avfärdande	Varken bekräftelse eller avfärdande	Totalt antal bekräftanden eller avfärdanden
61 st.	4 st.	3 st.	65 st.

Tabell (2) ger vid handen att det vanligaste i undersökningsmaterialet är att formuleringarna bemöts med en bekräftelse (61 stycken), vilket också följer

preferensstrukturen. Bara fyra formuleringar avfärdas av informanten och i tre fall varken bekräftas eller avfärdas formuleringen. Därför räknas det totala antalet explicita formuleringssvar till 65 stycken.

Ytterligare en tredje tabell visar vilken formuleringssvar (bekräftelse eller avfärdande) som är vanligast efter vilken typ av formulering (slutledande eller sammanfattande):

TABELL 3. *Formuleringstyp + Formuleringssvar*

Sammanfattande + bekräftelse	Sammanfattande + avfärdande	Sammanfattande + varken bekräftelse eller avfärdande
28 st.	0 st.	0 st.
Slutledande + bekräftelse	Slutledande + avfärdande	Slutledande + varken bekräftelse eller avfärdande
33 st.	3 st.	2 st.
Varken sammanfattande eller slutledande + bekräftelse	Varken sammanfattande eller slutledande + avfärdande	Varken sammanfattande eller slutledande + varken bekräftelse eller avfärdande
0 st.	1 st.	1 st.

Tabell (3) visar att den vanligaste formuleringstypen i materialet är den slutledande, följt av en bekräftelse (33 stycken). Det näst vanligaste är en sammanfattande formulering, följt av en bekräftelse (28 stycken). Det innebär att samtliga sammanfattande formuleringar i materialet bekräftas. De formuleringar som avfärdas är enbart slutledande formuleringar (3 stycken). Två slutledande formuleringar varken bekräftas eller avfärdas. En av dessa diskuteras i uppsatsen som exempel (17). En formulering har inte kunnat kategoriseras som sammanfattande eller slutledande, men bemöts ändå med ett avfärdande och diskuteras som exempel (13). Ytterligare en formulering har inte kunnat kategoriseras som sammanfattande eller slutledande och bemöts inte heller med vare sig en bekräftelse eller ett avfärdande och diskuteras som exempel (12).

4.2. Typexempel på formuleringar

I detta kapitel presenteras exempel på sammanfattande och slutledande formuleringar som hittats i undersökningsmaterialet och som kan föras till Heritage och Watsons (1979) två formuleringstyper. I kapitel 4.2.3. diskuteras två exempel som inte kunde klassas till dessa kategorier.

4.2.1. Sammanfattande formulering

I en sammanfattande formulering gör talaren en sammanfattning av det föregående yttrandet eller det föregående samtalet. Ett exempel på en sådan formulering i materialet är följande exempel (8), hämtat ur intervjun med Katrin. Utdraget kretsar kring hur Katrin och hennes familj brukar fira Valborg.

EXEMPEL 8: *Festa till det lite så*

01 I1: har ni firat valborg nåt särskilt gör ni de i din
02 familj?
03 K: de när ja va mindre så brukade vi gå till eh brasan
04 (1.0)
05 K: eh den val- (.) >majbrasan heter den väl som ligger i
06 Plats< (.) men i år >de va ett tag sen ja gjorde de
07 men i år gick mina syskon< men ja (.) stannade hemma
08 å bakade efterrätt istället (.) ja kände inte de va
09 nåt stort behov liksom
10 (1.0)
11 K: så a men vi har inte så mycket högtider på valborg
12 I1: ni äter inte nån särskild mat på valborg?
13 K: de kanske är såhär liksom (.) >de är inte så att vi
14 har nån speciell mat som vi äter varje år men de är
15 om vi kommer på att de är valborg kanske man gör lite
16 godare mat bara för att< (.) man kan göra de ja a ha
17 nån anledning liksom
18 → I1: mm festa till de [lite] så
19 K: [mm]
20 I1: mm
21 (1.0)
22 I1: första maj då?
23 K: .hh ja m minns in- jo i år så (.) åkte vi till
24 liseberg men de va för ja hade fyllt år

I ovanstående exempel frågar intervjuaren hur Katrin och hennes familj brukar fira Valborg (rad 01). Katrin besvarar denna fråga (rad 03-11) varpå intervjuaren ställer en ny fråga (rad 12), får ett svar (rad 13-17) och sammanfattar detta svar i en formulering (rad 18).

I formuleringen sammanfattar intervjuaren Katrins relativt långa tur i en betydligt kortare och Katrin bekräftar formuleringen med TKE:n *mm* (rad 19) i överlapp med formuleringen. När formuleringen bekräftas går intervjuaren vidare med nästa fråga (rad 22) som fortfarande orienterar sig mot högtider och hur de firas, men med ett nytt fokus på första maj istället för på Valborg. Här inleds alltså en ny sekvens i samtalet. Med denna sammanfattande formulering visar intervjuaren att hon förstått och tagit till sig det Katrin berättat.

Formuleringen uttrycks med en säker modalitet och prefererar, sekventiellt, ett *ja*-svar. Att formuleringen slutar med *så* kan tolkas som en syftning på det Katrin nyss berättat, att familjen brukar feta till det *lite så* som Katrin precis redogjorde för.

Det går att tänka sig att det prefererade svaret på intervjuarens fråga (rad 12) skulle vara t.ex. *nej, det gör vi inte* från Katrin, eftersom hon precis redogjort för att hennes familj *inte har några så mycket högtider på Valborg*. Med tanke på hur intervjuaren utformar frågan, *ni äter inte nån särskild mat på valborg?* prefereras dessutom ett *nej*-svar. Därför skulle frågan i sig kunna ses som ett försök till sammanfattande formulering av Katrins tidigare yttranden och parafraseras till *och då menar du att ni inte heller äter någon särskild mat på Valborg*, vilket intervjuaren alltså försöker bekräfta. Istället för en bekräftelse yttrar Katrin en tur som intervjuaren istället gör en formulering utav (rad 18). Eftersom jag valt att inte klassa yttranden med frågesyntax eller frågeintonation som formuleringar faller detta yttrande (rad 12) utanför formuleringskategorin.

Formuleringen i detta exempel har kategoriserats som Heritages (1985) The Prompt, då den används för att få den intervjuade att bekräfta och utveckla sitt påstående. Efter formuleringen utvecklar visserligen inte Katrin sitt berättande om Valborg, men hon bekräftar formuleringen med *mm* (rad 19). Även intervjuaren bekräftar Katrins bekräftelse med *mm* (rad 20). I detta exempel är fungerar alltså formuleringen som en parafras på Katrins yttrande och hjälper intervjuaren och Katrin att skapa en intersubjektiv förståelse av hur Katrins familj firar Valborg.

Nästa exempel (9) är ännu ett exempel på en sammanfattande formulering och hämtad

ur intervjun med Albin. Utdraget kretsar kring fiske och intervjuaren har frågat Albin om det är bra att fiska när det regnar, vilket Albin besvarar (rad 01).

EXEMPEL 9: *Det är sånt där man lär sig helt enkelt*

01 A: gädda brukar va hugga väldigt bra efter de har regnat
02 I3: ja
03 A: men abborren den: (.) vill ha sol å blå himmel å (.)
04 [högtryck]
05 I3: [ja okej]
06 I3: (.) ja
07 A: [°så de:°]
08 → I3: [de är] sånt där man lär sej helt enkelt när man (.)
09 °håller på°
10 A: mm de är en hel vetenskap med [*fiske* SKRATTAR]
11 → I3: [ja ja förstå de]
12 >de är såhär< år av (.) °[inläring] liksom°
13 A: [ja SKRATTAR]
14 I3: men eh har du några andra såhär intressen du håller
15 på med förutom de
16 A: ja: ja ja spelar golf (.) å tennis

I ovanstående exempel (9) gör intervjuaren två sammanfattande formuleringar (rad 08-09 och 11-12). Den första formuleringen sammanfattar det Albin yttrat i sina tidigare turer om fiske (att gäddan hugger vid regn och abborren vid solsken) och att det är sådana kunskaper man lär sig när man håller på med fiske. Efter denna formulering gör Albin en egen formulering av formuleringen (rad 10) varpå han fnissar till. Enligt Heritage och Watson är en sådan formulering av formuleringen ett sätt för samtalspartnern att bekräfta formuleringen (1980:253). I överlapp med Albins tur (rad 10) påbörjar intervjuaren ännu en sammanfattade formulering (rad 11-12), vilken Albin bekräftar med ett *ja* och ett fniss. Efter detta är sekvensen slut och intervjuaren styr in samtalet på ett nytt ämne då han ställer en ny fråga till Albin (rad 14-15), vilket också är typiskt för den intervjusituation de befinner sig i.

Formuleringarna i exemplet dyker upp när samtalssekvensen håller på att ta slut, vilket även är fallet i exempel (8). Formuleringarna i exempel (9) kan kategoriseras som Heritages The Cooperative Recycle som erbjuder en adekvat återgivning av den intervjuades tidigare påståenden (1985:108). Formuleringarna uttrycks med säker modalitet vilket gör dem lätta för mottagaren att bekräfta och svårare att avfärda. Intervjuarens senare formulering (rad 11-12) börjar med *ja jag förstår det* vilket signalerar stor förståelse för Albins berättande. Denna formulering kan dessutom ses som en uppgradering av Albins yttrande (rad 10). I båda

formuleringarna visar intervjuaren att han tar till sig det Albin berättar och tillsammans skapar de en gemensam och intersubjektiv förståelse av fiske.

4.2.2. Slutledande formulering

Enligt Heritage och Watson innebär en slutledande formulering att talaren drar en relevant slutsats av det föregående samtalet som den andra talaren måste bemöta genom att yttra en bekräftelse eller ett avfärdande (1979:130). Ett exempel på en sådan slutledande formulering i materialet är följande exempel (10), hämtad ur intervjun med Maria. Utdraget kretsar kring vad Maria ska välja för universitetsutbildning efter gymnasiet. Hon har tvekat mellan två olika utbildningar men har nu bestämt sig för en i geovetenskap. Innan exemplet börjar har Maria redogjort för de två utbildningarnas olika innehåll och hur hon tänkt angående jobbmöjligheter. Hon har även nämnt att hon gjort sitt gymnasiearbete om Östersjön, vilket fick henne intresserad av den ena utbildningen.

EXEMPEL 10: *De gränsar ganska mycket till varandra*

01 M: men eh ja sen så bestämde ja mej för geovetenskap
02 för att de lät intressant å ja: (.) [ja] antar att=
03 I3: [mm]
04 M: =ja kan jobba som geo:log sen
05 → I3: mm dom lä- de låter som att dom gränsar ganska mycket
06 till varandra
07 M: ja
08 I3: asså (.) att [de andra liksom (.) jorden]
09 M: [ja de är ju (.) biologi] å sådär så
10 I3: ja precis (.) hur är de med östersjön den mår inte så
11 bra va
12 M: *nä:h*

Ovanstående exempel börjar med att Maria berättar att hon bestämt sig för universitetsutbildningen i geovetenskap (rad 01-04). I denna tur gör Maria en sammanfattning av sina egna tidigare turer och turen fungerar på så sätt som ett slags avslutning för henne på det pågående samtalsämnet.

Intervjuaren bemöter Marias tur med en slutledande formulering, *mm dom lä- de låter som att de gränsar ganska mycket till varandra* (rad 05-06), där han visar att han tagit till sig den information Maria berättat och gör en egen koppling till det han fått veta. Då Maria tidigare nämnt att hon funderat på att söka en annan universitetsutbildning inom kemi och

biologi, är det detta intervjuaren åsyftar, att det utifrån det Maria har berättat låter som att de två utbildningarna gränsar ganska mycket till varandra. Maria bekräftar formuleringen med ett *ja* (rad 07), vilket följer den sekventiella och sociala preferensstrukturen.

Formuleringen kan föras till Heritages The Inferentially Elaborative Probe, i vilken intervjuaren testar en aspekt av den intervjuades handlingar, intentioner eller attityder (1985:108). I ovanstående exempel testar intervjuaren Marias handlingar och attityder - varför har hon valt den här utbildningen när den verkar vara så lik den andra? Samtidigt skulle det också kunna vara så att intervjuaren med sin formulering testar sin egen förståelse av Marias tidigare yttranden.

Marias förklarande tur (rad 09) kan kopplas till formuleringen (rad 05-06) genom att Maria har ett förklaringsansvar då intervjuarens formulering inte uppfattades som tillräckligt tydlig. Uppenbarligen har Maria givit intrycket av att de två utbildningarna gränsar till varandra, vilket intervjuaren också sätter ord på. När Maria också bekräftar detta kommer intervjuaren med en extra förklaring till formuleringen (rad 08). Marias tur (rad 09) kan också tolkas som att hon gör en formulering av formuleringen. Intervjuaren bekräftar denna tur (rad 10), varpå han ställer en ny fråga till Maria (rad 10-11) och på så sätt lämnar det pågående samtalsämnet.

Även i detta exempel kommer formuleringen i slutet av samtalssekvensen innan ett nytt samtalsämne inleds. Att formuleringar ofta har funktionen av att avsluta ett samtalsämne och underlätta ämnesbyten (Ottesjö & Lindström 2006:107, Gafaranga & Britten 2004:166), är tydligt i ovanstående exempel (10).

Att formuleringen bekräftas (rad 7) men ändå följs av två extra förklarande turer av vardera talare (rad 08 och 09) är intressant. Kanske beror detta på att formuleringen uttrycks med en viss grad av osäker modalitet, *ganska mycket*, vilket föranleder bägge talare att yttra varsin extra tur för att göra formuleringen mer säker och tydlig (rad 08 och 09). Det går också att tänka sig att Marias formuleringsrespons (rad 07) är för kort och vag för att samtalen ska kunna gå vidare och att formuleringen behöver utvecklas ytterligare, vilket ju också sker av vardera talare.

I exemplet är det tydligt att både intervjuaren och Maria vill visa sig eniga i det pågående samtalsämnet och på så sätt skapa intersubjektivitet. Kanske är Maria extra generös när hon ger intervjuaren rätt i att *utbildningarna gränsar ganska mycket till varandra*, trots att

det kan ligga en bit ifrån sanningen. Här är det också tydligt att det är informanten som innehar den kunskap som intervjuaren vill åt.

Ännu ett exempel på en slutledande formulering är följande exempel (11), hämtad ur intervjun med Gabriel. Innan utdraget börjar har Gabriel fått frågan om han minns hur det var på hans pappas jobb, eftersom han berättat att han var där redan som litet barn. I utdraget berättar Gabriel om hur han och hans bror brukade vara på pappans jobb och spela tevespel. Värt att tillägga är att I2 och Gabriel känner varandra sedan tidigare.

EXEMPEL 11: *Men det var gammalt redan då antar jag*

01 G: och då hade dom ju ett sånt här gammalt eh (.)
02 tevespel som vi fick sitta å spela ja å min bror när
03 vi va (.) me å va små .hh då va de ett sånt här eh
04 commodore sextiofyra som man laddade kassetband
05 i (.) eh [men de var ju]
06 → I2: [men de var gammalt] redan då antar jag↓
07 G: ja de var de
08 I2: SKRATTAR
09 G: vi hade bara gamla grejer när ja va liten (.) e:h
10 men de va roligt ändå vi (.) innan man började:
11 skolan så visste *man ju inte så mycket om* .hh va de
12 fanns egentligen
13 I2: nä
14 G: så de satt vi där å spelade mens dom höll på å (.)
15 fixa å pula

Formuleringen (rad 06) i utdraget görs efter att Gabriel berättat om commodore sextiofyra och att han och hans bror brukade spela det tevespelet på deras pappas jobb. Uppenbarligen känner intervjuaren till Gabriels ålder och kan därför dra slutsatsen att just den tevespelsmodellen var gammal *redan då*. Detta bekräftar Gabriel (rad 07) varpå intervjuaren skrattar (rad 08). Gabriel fortsätter sekvensen med att kommentera intervjuarens formulering och ger samtidigt en förklaring till att de hade ett så gammalt tevespel, (rad 09-10), *vi hade bara gamla grejer när ja va liten men de va roligt ändå*. I detta yttrande återgår Gabriel till sin tidigare tur (rad 01-05) och formuleringen och formuleringsresponsen placerar sig på så sätt i en så kallad sidosekvens, det vill säga ”ett tillfälligt avbrott från den pågående aktiviteten för att förklara och säkerställa den gemensamma förståelsen” (Norrby 2014:145).

Formuleringen kategoriseras till Heritage The Inferentially Elaborative Probe som testar en aspekt av den intervjuades handlingar, intentioner och attityder (1985:108). I ovanstående exempel testar intervjuaren Gabriels attityd till att han spelade gamla tevespel

när han var liten, samtidigt som intervjuaren också uppvisar global förståelse för omvärlden och tevespelsmodeller (Sheikhi 2013:50). Eftersom intervjuarens formulering kan tolkas som något nedsättande för Gabriel, då den antyder att Gabriel skulle vara gammal eller att hans familj är omodern, kan yttrandet möjligtvis vara ett slags provokation för att få Gabriel att utveckla sin berättelse ytterligare. Det kan också vara så att intervjuaren testar sin egen förståelse genom formuleringen.

Formuleringen uttrycks delvis med osäker modalitet, då intervjuaren avslutar sin TKE med *antar jag* (rad 06). Just *antar jag* signalerar att det är fråga om en slutledning som dras av en utomstående och någonting som motparten måste förhålla sig till genom att göra en bekräftelse eller ett avfärdande.

4.2.3. Kommenterande formulering

I materialet hittades två formuleringar som inte kunde kategoriseras som varken sammanfattande eller slutledande formuleringar. Jag har ändå valt att diskutera dessa närmare i detta kapitel, eftersom de uppvisar starka formuleringsegenskaper.

Exempel (12) är hämtat från intervjun med Rut. Utdraget ger ett rörigt intryck eftersom Rut har flera parallella berättelser i luften samtidigt. Utdraget börjar med att Rut berättar att hennes konfirmationspräst skrivit så fint om henne i kyrkboken, eftersom hon var duktig i konfirmationsundervisningen. Enligt Rut berodde detta på att hon kunde alla förklaringar utantill, och att lite av den lärdomen kom från det kristna dagis hon gick på när hon var liten. Ordet *pappa* i exemplet (rad 02) syftar på konfirmationsprästen, eftersom det var Ruts konfirmationskamrat (*han*, rad 01), tillika prästens son, som ringde upp Rut och berättade om prästens anteckning i kyrkboken.

EXEMPEL 12: *Man övar väl upp sånt där*

01 R: så han eh ske- skrev s- ringde till mej när min mamma
02 va död å sa de att min pappa har skrivit så fint om
03 dej i kyrkboken
04 (0.5)
05 I1: mhm
06 R: att du va så duktig .hh ja undra ju på de (0.3) ja
07 kunde ju alla (.) allt förklaringar på allt
08 I1: mm
09 R: jag kunde allt utantill
10 I1: .hja
11 (1.5)

12 R: så de de hade lärde lite granna utav den lärdomen va
 13 nog från de här dagiset som vi gick på
 14 → I1: man övar väl upp sånt där ganska bra å (.) ju
 15 tidigare desto bättre gissa ja
 16 R: å de var ju väldigt enkelt på den på våran tid när
 17 jag gick i skolan så fick man ju lära sej psalmversar
 18 .hh de var de viktigaste å lära sej .hh HOSTAR
 19 I1: mm
 20 R: och:e (.) ja kunde

I ovanstående exempel berättar Rut att hon kunde *allt utantill* (rad 09). Intervjuaren bekräftar detta med ett *.hja* (rad 10) varpå en paus följer. Rut fortsätter sedan sin berättelse (rad 12-13) med att *lite granna utav den lärdomen va nog från dagiset*, och syftar på när hon var liten och gick på ett dagis som drevs av två kristna systrar. Detta dagis har Rut pratat om tidigare i intervjun. Turen kan ses som Ruts sammanfattning av berättelsen där hon betonar dess poäng, nämligen att kunskapen hon fick från det kristna dagiset fanns kvar när hon konfirmerade sig, och det var också därför hon hade lätt för konfirmationsundervisningen och fick ett fint omdöme i kyrkboken av prästen.

Efter intervjuarens yttrande (rad 14-15) yttrar Rut varken en bekräftelse eller ett avfärdande. Istället utvidgar hon sitt eget kommunikativa projekt, en berättelse med oklar riktning (rad 16-18). Det är intressant att tur inte bemöter turen explicit, då *väl* i intervjuarens tur (rad 14) starkt prefererar en explicit respons.

Intervjuarens yttrande (rad 14-15) i detta exempel kan inte klassas som varken den sammanfattande eller slutledande formuleringstypen. Den sammanfattar inte Ruts tidigare yttrande(n) och drar heller ingen slutsats av något tidigare yttrande. Istället är yttrandet en kommentar som orienterar sig mot en viss aspekt av Ruts berättelse. Intervjuaren menar att utantillinlärning går att öva upp, och ju tidigare desto bättre. Man kan se intervjuarens yttrande som en generalisering som lyfter Ruts yttrande (rad 12) till en mer allmän nivå. Detta tolkar jag som att intervjuaren uppvisar en global förståelse för utantillinlärning utifrån det som Rut berättat om sig själv (Sheikhi 2013:50).

Intervjuarens yttrande orienterar sig varken mot Rut eller intervjuaren, utan mot ett opersonligt *man* vilket säkert bidrar till att Rut inte bekräftar eller avfärdar formuleringen. Hade intervjuaren istället riktat sig direkt till Rut, hade det varit svårare för Rut att inte bemöta yttrandet explicit, eftersom det ingår i preferensstrukturen. Det går att tolka yttrandet

som utmanande av Ruts förträfflighet att lära sig saker utantill, och att det därför skulle nedgradera Ruts berättelse. Kanske är det också därför som formuleringsresponsen uteblir.

Intervjuarens yttrande (rad 14-15) är syntaktiskt utformat som ett påstående och uttrycks med viss grad av osäker modalitet med tanke på orden *väl*, *ganska* och *gissar jag*. Att Rut inte bekräftar eller avfärdar formuleringen explicit, skulle kunna tolkas som att hon avfärdar den och att hon inte anser att den är relevant för hennes pågående berättelse.

Trots att ovanstående yttrande inte bemöts av informanten eller kan kategoriseras till den slutledande eller sammanfattande formuleringstypen, har den ändå diskuterats som en formuleringkandidat. Denna formuleringstyp skulle kunna kallas för *kommenterande formulering*, då den orienterar sig bort från informanten men ändå fokuserar och kommenterar det informanten tidigare berättat, i detta fall på en mer generell nivå. I detta exempel har Rut redan betonat och sammanfattat berättelsens poäng och det vore kanske märkvärdigt om intervjuaren skulle göra detsamma. Därför passar en kommenterande formulering bättre än en sammanfattande.

Även materialets andra yttrande som klassats till en kommenterade formuleringstyp uppvisar samma uppbyggnad som exempel (12) och diskuteras nedan som exempel (13). Utdraget är hämtat ur intervjun med Albin. Albin har berättat att han vill flytta till Uppsala efter gymnasiet och har fått frågan om hur han och hans kompisar känner inför att ta studenten, om de är glada eller rädda. Albin svarar att *de är både och*, men att han inte vet hur han själv känner. Intervjuaren sammanfattar då hela sekvensen i en sammanfattande formulering (rad 03-05) som bekräftas av Albin (rad 06).

EXEMPEL 13: *Så tydliga intressen*

01 I3: ja men (1.0) de: låter som att du eh >i princip vet
02 va du ska göra< när du *kommer till uppsala å sådär*
03 att de är ganska
04 A: ja de de tror jag [att de är]
05 → I3: [de känns inte] som att så många
06 har (.) så tydliga eh intressen liksom
07 A: nej ja [vet faktiskt inte↑]
08 I3: [men de kanske] ja vet inte [de kanske] är ja=
09 A: [°nä de:°]
10 I3: =som inte har de bara (.) SKRATTAR
11 A: nej de känns bra att ja ha- har de iallafall
12 [att de:]
13 I3: [ja verkligen] de är ju skitbra å såhär för de är
14 många som velar känns de som

På rad 05-06 återfinns yttrandet som klassats som en kommenterande formuleringstyp. Den är formad som ett påstående med viss grad av osäker modalitet, och kontrasterar Albins tydliga framtidsplaner mot andra som inte har så tydliga intressen. Eftersom intervjuaren i sitt yttrande refererar till *många andra* uppvisar han en global förståelse för omvärlden (Sheikhi 2013:50).

Albins yttrande (rad 07) har klassats som ett avfärdande. Med tanke på intervjuarens nästa tur (rad 08 och 10) har också han uppfattat Albins tur som ett avfärdande, eftersom han tar tillbaka och nedgraderar innehållet i sitt föregående yttrande (rad 05-16).

Intervjuarens yttrande (rad 05-06) ger visserligen uttryck för en slutsats - Albin har tydliga intressen och vet vad han ska göra efter gymnasiet, och det är ovanligt att ungdomar i Albins ålder vet det - men han får inget stöd för denna hos Albin och modifierar därför yttrandet i sin nästa tur (rad 08 och 10).

I likhet med exempel (12) som orienterade sig mot ett opersonligt *man*, orienterar sig detta yttrande i exempel (13) mot ett opersonligt *många*, vilket Albin inte verkar kunna relatera till (rad 07). När intervjuaren utvecklar sitt yttrande och istället orienterar det mot sig själv, *de kanske inte är jag som har de bara*, bemöter Albin detta med en bekräftelse, *nej det känns bra att jag ha- har de* (rad 11) genom att referera till sig själv. Även yttrandet i detta exempel skulle kunna kallas för kommenterande formulering, då den orienterar sig bort från Albin men samtidigt fokuserar och kommenterar det pågående samtalsämnet och lyfter det till en mer generell nivå.

4.3. Formuleringsrespons

Nedan diskuteras formuleringsrespons som informanten yttrar efter formuleringen.

Formuleringsresponserna är indelade i kategorierna bekräftelse, avfärdande och att inte yttra någon respons alls.

4.3.1. Bekräftelse

Följande exempel illustrerar hur en formulering på ett typiskt sätt bekräftas av informanten. Exemplet är hämtat ur intervjun med Albin och kretsar kring hans intresse för fiske. Albin har tidigare fått frågan om han bara fiskar för att det är roligt eller om han räknar arter. Han svarar

att han inte räknar arter, utan fiskar för att det är utmanande för en själv som fiskare. Utdraget börjar med att Albin gör en sammanfattning av sin redogörelse om varför han fiskar.

EXEMPEL 14: *Överlista naturen*

01 A: får man en röding då vet man att man har gjort
02 allting rätt
03 → I3: ja [de] är såhär överlista naturen liksom
04 A: [de:]
05 A: ja (.) precis (.) [de] är de
06 I3: [ja]
07 → I3: de måste va e- en kick liksom
08 A: ja
09 (0.4)
10 A: [absolut]
11 I3: [men hur] länge brukar ni va ute: då liksom när ni
12 åker upp till västerbotten °liksom°

I detta exempel gör intervjuaren en slutledande formulering (rad 03) som följs av Albins bekräftelse (rad 05). Intervjuaren överlappar Albins bekräftelse med ett *ja* och gör sedan ytterligare en slutledande formulering (rad 07), vilken Albin också bekräftar (rad 08). Därefter lämnas samtalsämnet genom att intervjuaren ställer en ny fråga (rad 11-12).

Genom sina formuleringar i ovanstående exempel ger intervjuaren Albin en chans att bekräfta eller avfärda sina tidigare påståenden. Detta kan kopplas till Heritage (1985) The Prompt. Albin följer preferensstrukturen och bekräftar formuleringarna med relativt korta TKE:er, *ja precis de är de* och *ja absolut*. Han utvecklar inte sina yttranden ytterligare, vilket också kan vara en bidragande orsak till att intervjuaren lämnar samtalsämnet genom att ställa en ny fråga och på så sätt avsluta sekvensen.

Formuleringarna i detta exempel är hjälpsamma och ifrågasätter inte Albins påståenden, vilket säkert också medverkar till att bekräftelsen kommer snabbt och utan tvekan. Dessutom uttrycks formuleringarna med en säker modalitet, *de är såhär* och *de måste va*, vilket innebär att det skulle bli ett svårare kommunikativt projekt för Albin att förneka än att bekräfta formuleringarna. Formuleringen signalerar att intervjuaren har förstått vad Albin menar och intervjuaren explicitgör sin tolkning av Albins yttranden. Genom att formuleringarna bekräftas skapas också intersubjektivitet.

4.3.2. Avfärdande

Det mindre vanliga i undersökningsmaterialet är att en formulering avfärdas. Ett exempel på hur det ser ut är följande exempel (15). Utdraget är hämtat precis i början av intervjun med Börje. Han har fått en inledande fråga om han vill börja med att berätta var han växte upp någonstans, och kommer strax in på sitt val av yrkesbana och hur hans farbror bestämde vilket yrke han skulle utbilda sig till. Värt att notera i sammanhanget är att intervjuaren, I2, och Börje känner varandra sedan tidigare, då de är före detta arbetskamrater.

EXEMPEL 15: *Men du såg ändå upp till honom lite låter det som*

01 B: min farbror va ingen lätt sam mänska om vi säger så
02 för å uttrycka se milt (.) politiskt väldigt radikal
03 och:e eh stenhård en eh känslökall mänska va de (.)
04 en riktig hårding men han höll också i mo- eh i både
05 me å motvind ska ja väl säga .hh lite=
06 =[fördelar fanns] de med honom
07 I2: [men du så-]
08 → I2: men du såg ändå upp till honom lite: låter de som
09 B: aoh: hh. men de var mer av ren rädsla fö när han
10 drämde näven i bordet då tystnade allt (.) de
11 [va] bara så å min pappa va precis som ja ganska=
12 I2: [ja]
13 B: =kort å liten de var inte min farbror kan ja påpeka
14 (1.0)
15 B: de va ett monster
16 (1.0)
17 B: +de va väl lite kortfattat å hu ja halka in i
18 den här branschen+ sen så fick ja fö- förmånen å bli
19 förarbetare å jobba ihop me eh fröken ericsson här eh
20 vilket va roligt för de va sällsynt me tjejer i
21 branschen

I ovanstående exempel yttrar intervjuaren en formulering (rad 08) varpå Börje inleder sin formuleringsrespons med tvekljudet *aoh:* (rad 09). Börjes tvekljud *aoh:* kan klassas som inledningen till ett avfärdande. Även Börjes adversativa konjunktion *men* (rad 09) visar att han har en invändning mot intervjuarens formulering.

Intervjuarens formulering är slutledande, där slutsatsen innebär att Börje såg upp till sin farbror, trots att farbrodern beskrivs som *känslökall* och *en riktig hårding*. Att intervjuaren gör denna slutsats utifrån det Börje berättat om sin farbror är oväntat, eftersom Börje inte redogjort för sin farbror i särskilt positiva ordalag. Kanske är formuleringen något av en provokation från intervjuarens sida för att få Börje att berätta mer. Formuleringen styr ju

samtalet vidare genom att ta sikte på en viss aspekt av berättelsen som Börje utvecklar. Eftersom intervjuaren och Börje redan känner varandra, skulle det också kunna vara så att detta är någonting de pratat om tidigare och som intervjuaren därför känner till.

Med tanke på att intervjuarens formulering avslutas med en osäker modalitet, *lite låter det som*, blir det automatiskt lättare för Börje att avfärda den, än om formuleringen hade uttrycks med säker modalitet, t.ex. *Du såg ändå upp till din farbror*. Att avsluta sin formulering på ett så pass öppet sätt som intervjuaren gör kan förmodligen vara en strategi för att inte ansiktshota Börje.

Intressant i sammanhanget är att Börje även uppgraderar sitt omdöme om farbrodern (rad 15). Från att beskrivas som bl.a. *en känslokall mänska* och *en riktig hårding*, beskrivs han nu som *ett monster*. Även denna uppgradering kan vara ett sätt för Börje att avfärda formuleringen. Efter pausen (rad 16) lämnar Börje samtalsämnet om sin farbror och gör istället en övergripande sammanfattning om vad han nyss berättat, *det var väl lite kortfattat om hur ja halkade in i den här branschen*, dessutom med en märkbart högre röst (rad 17-18).

Formuleringen i detta exempel kan kategoriseras som Heritages The Inferentially Elaborative Probe (1985:108), då den testar Börjes attityd gentemot sin farbror. Genom sin formulering lägger intervjuaren ett förklaringsansvar hos Börje. Han ger en sådan förklaring (rad 08-14) och lämnar sedan samtalsämnet. Här är det alltså informanten, och inte intervjuaren, som lämnar det pågående samtalsämnet och tar nytt initiativ för att börja prata om något annat.

Utifrån exempel (15) verkar tvekljud vara en strategi för att avfärda en formulering. Även Levinson skriver att just pauser och tvekljud kan vara ett sätt för en talare att signalera ett icke prefererat svar (1983:334), t.ex. Börjes avfärdande.

I en annan formulering som avfärdas i undersökningsmaterialet använder sig informanten av en annan strategi än Börje; han upprepar intervjuarens formulering men ändrar dess tempus. Detta presenteras nedan som exempel (16). Utdraget är hämtat från intervjun med Albin och kretsar kring hans gymnasiearbete om musslor. Albin har precis redogjort för hur musslorna fortplantar sig genom att sätta sig fast som larver i gälarna på öringar. Albin har undersökt ett visst vattendrag där en stor damm hindrar öringen från att ta sig till musslorna, vilket gör att musslorna inte kan fortplanta sig och överleva.

EXEMPEL 16: *Det har funnits öring där*

01 A: å dom här dammarna dom hindrar ju (.) öringen från å
02 (.) ta sej dit
03 I3: just det
04 A: eh och de gör ju de lite svårt för (.) för dom
05 musslorna
06 → I3: ja men då betyder de att de faktiskt ändå finns öring
07 mellan (.) dammarna
08 A: de: ha- (.) har funnits öring där
09 I3: ja [okej]
10 A: [de] finns säkert nån men
11 I3: så att musslorna som är där nu är=
12 =[liksom gamla då]
13 A: [dom har funnits där] innan [dom är]
14 I3: [ja okej]
15 A: (0.5) sveriges eh mest långlivade djur dom kan bli
16 A: tvåhundrafemtio år (0.3) [gamla]
17 I3: [oj]

I exempel (16) gör intervjuaren en slutledande formulering som uttrycks med säker modalitet (rad 06-07) och som avfärdas av Albin (rad 08). I sin tur upprepar Albin en del av intervjuarens föregående tur, men med ett förändrat tempus, *de finns - de har funnits*. Albin betonar dessutom *har* och yttrandets prosodi är något tillrättavisande. Intervjuaren accepterar Albins avfärdande (rad 09). Albin fortsätter att berätta om musslorna, samtidigt som han ger intervjuaren delvis rätt i det han formulerade, men avslutar sin tur med *men*, vilket signalerar en invändning (rad 10). Albin ändrar dessutom intervjuarens tempus ännu en gång (rad 13). Medan intervjuaren har yttrat *musslorna som är där nu* (rad 11) säger Albin *dom har funnits där* (rad 13). I sitt avfärdande återanvänder Albin intervjuarens ord, vilket också visar att Albins yttrande kan härledas från det tidigare sagda (Ottesjö och Lindström 2006:107). Formuleringen i detta exempel kan knytas till Heritages The Inferentially Elaborative Probe, då intervjuaren ger uttryck för en slutledning (1985:108).

Att avfärda en formulering är socialt disprefererat. Levinson (1983) skriver att socialt disprefererade svar ofta inleds med och/eller innehåller pauser, tvekljud såsom *eh*, fraser som visar att man trots allt uppskattar det samtalspartnen yttrat, ursäktanden och förklaringar till varför man ger ett disprefererat svar (1983:334). I ovanstående exempel (15) och (16) förekommer just tvekljud (*aoh:*) och fraser som visar att informanten trots allt uppskattar det intervjuaren yttrat (*de finns säkert nån men*).

4.3.3. Varken bekräftelse eller avfärdande

Undersökningsmaterialet har uppvisat tre exempel på när formuleringarna varken bemöts eller avfärdas av informanten. Ett sådant exempel diskuterades ovan som exempel (12) och ännu ett återfinns nedan som exempel (17), vilket är hämtat ur intervjun med Rut. I utdraget berättar Rut om en resa till Paris som hon och hennes kamrat gjorde när de var 19 år gamla. På hemvägen, i Köpenhamn, hade Ruts reskamrat tappat sin tågbiljett och fick därför låna pengar av en kille från Stockholm. För en tid sedan gjorde Rut och kamraten om exakt samma resa. Berättelsen är dråplig och när utdraget börjar har Rut kommit till slutet av berättelsen.

EXEMPEL 17: *Precis på gränsen*

01 R: å då (.) skulle vi få åka tåg från köpenhamn då hade
02 hon tappat sin biljett denna människa som är så
03 ordentlig men inte ja: då [som] kanske är lite
04 I1: [nä]
05 R: slarvigare .hh så vi fick låna utav en kille från
06 stockholm fick vi låna: fick hon låna pengar som hon
07 skickade upp sen (.) köpa biljett
08 (1.0)
09 R: >[från] göteborg< sen skulle man ha kuponger då hade=
10 I1: [mm]
11 R: =ja två kuponger så ja kom hem
12 → I1: ja (.) [de va precis på gränsen]
13 R: [SKRATTAR *göteborg*]
14 I1: SKRATTAR
15 R: ja de va roligt .hh ja men de hade vi lika roligt när
16 vi va: (.) andra [gången] nu då
17 I1: [ja]
18 I1: va kul

I detta exempel återfinns formuleringen på rad 12. Den är slutledande och uttrycks med säker modalitet. Formuleringen syftar antingen på Ruts tidigare tur eller på Ruts hela berättelse; att det *va precis på gränsen* att Rut hade tillräckligt många kuponger för hemresan (Göteborgs kollektivtrafik använde sig tidigare av kuponger i sitt biljettsystem) alternativt att *de va precis på gränsen* att hon över huvud taget kom hem från Paris. Formuleringen kan föras till Heritages The Cooperative Recycle, eftersom intervjuaren försöker göra en adekvat återgivning av informantens tidigare påståenden (1985:108).

Rut verkar strunta i formuleringen och bemöter den inte explicit. Samtidigt som intervjuaren yttrar sin formulering börjar Rut skratta och säger med skrattande röst *göteborg*,

varpå intervjuaren också börjar skratta. En förklaring till detta är att Rut inte är dialogiskt inriktad, utan helt inne i sin egen berättelse, vilket är vanligt i den här typen av intervjusamtal. Ytterligare en förklaring är att Rut förväntar sig att intervjuaren ska skratta när hennes dråpliga berättelse är slut, men istället för skratt kommer en formulering. Då skrattet hos intervjuaren uteblir börjar Rut själv att skratta (rad 13) vilket då också får intervjuaren att skratta. Detta gör att berättelsen bemöts på ”rätt sätt” enligt Rut. Möjligtvis skulle ett sådant här exempel, när formuleringen inte bemöts alls, ses som ett avfärdande av formuleringen från informantens sida.

Jefferson (1979) menar att när en talare skrattar bjuder den in andra talare att skratta med, detta för att avsluta ett yttrande. Genom att skratta tillsammans med personen som initierade skrattet accepterar man skrattet. Genom att inte skratta med avfärdas den andra talarens skratt. Det prefererade är att den andra talaren också börjar skratta (1979:80). Just detta märks tydligt i ovanstående exempel (16) då intervjuaren börjar skratta då informanten skrattat, och på så sätt signalerat att skratt passar in i samtalet just här.

4.4. Syntaktiska mönster hos formuleringar

I detta kapitel kommer syntaktiska mönster som återfunnits hos formuleringarna att diskuteras utifrån fältscheman.

I det undersökta materialet är alla formuleringar syntaktiskt utformade som deklarativa satser. Detta beror på att jag uteslutit yttranden med frågesyntax och/eller frågeintonation i formuleringsdefinitionen. Av 28 sammanfattande formuleringar börjar 21 stycken med en kort respons eller medhåll i form av *ja*, *okej*, *precis* och *mm*. Att inleda sin tur med en bekräftelse på det sättet är förmodligen en strategi hos intervjuaren för att visa att man är på samma linje som informanten och för att bekräfta det som hittills har yttrats i samtalet. Samtidigt yttras tre av dessa medhåll i överlapp med informanten, och här är blir frågan om medhålllet ska räknas in i själva formuleringen eller inte. Jag har valt att räkna in medhålllet i formuleringen.

Två stycken formuleringar inleds med *så*, och därefter en deklarativ sats, t.ex. *så det är inte så smart och ha fingret på avtryckaren då*. Nio formuleringar inleds med ett medhåll, t.ex. *ja*, och sedan ett *så* följt av en deklarativ sats, t.ex. *Okej så det finns band hit liksom*. Om det inledande medhålllet inte skulle räknas in i själva formuleringarna, finns det två sammanfattande och sju slutledande formuleringar i materialet som inleds med *så*. Ottesjö

och Lindström skriver att *så* påfallande ofta samförekommer med olika mellanspel i kommunikativa projekt (Ottesjö & Lindström 2006:120). Dessutom kan yttranden som inleds med *så* signalera att det rör sig om en tolkning eller en konsekvens av något tidigare yttrande. En sådan tolkning har dessutom förmågan att öka intersubjektiviteten mellan talarna genom att öppet visa en förståelse av vad som försiggår (Ottesjö & Lindström 2006:109).

Fem av de resterande sammanfattande formuleringarna inleds med det formella subjektet *det*, som t.ex. *det har gått bra hittills liksom* och två formuleringar inleds med pronomenet *du*, då intervjuaren vänder sig direkt till informanten, *du ser dom från motorvägen när ni kör så*.

Nedan i tabell (4) visas tre av de sammanfattande formuleringarna och deras uppbyggnad i ett fältschema, hämtat från Lindström (2008:70):

Tabell 4. *Fältschema för sammanfattande formuleringar*

Förfält	Inre sats	Efterfält
men	det var ganska modigt	ändå
	det har gått bra hittills	liksom
	du ser dom från motorvägen när ni kör	så

För de slutledande formuleringarna är det svårare att finna ett syntaktiskt mönster. Av 38 slutledande formuleringar inleds 19 stycken, i likhet med de sammanfattande, med ett medhåll från intervjuarens sida som t.ex. *ja* eller *precis*. Tre slutledande formuleringar börjar med konjunktionen *men*, t.ex. *men du såg ändå upp till honom lite låter det som* och åtta slutledande formuleringar börjar med det formella subjektet *det*, t.ex. *det är ett litet jerusalem jag har kommit till alltså*.

Nedan i tabell (5) visas sex stycken slutledande formuleringar placerade i fältschemat hämtat från Lindström (2008:70):

Tabell 5: *Fältschema för slutledande formuleringar*

Förfält	Inre sats	Efterfält
ja	det är såhär överlista naturen	liksom

Förfält	Inre sats	Efterfält
men	du såg ändå upp till honom lite	låter det som
	det är ett litet Jerusalem jag har kommit till	alltså
så	det är inte så smart å ha fingret på avtryckaren	då
så	du är den första som har vetenskapligt liksom bevisat att de finns där	
så	man ska tajma liksom insektskläckningen	också

Två av alla formuleringar i undersökningsmaterialet slutar på frasen *antar jag* och *gissar jag*. Detta för tankarna Lindström, där han menar att formuleringar ofta avslutas med frasen *menar du* eller börjar med *du menar* (2008:161). Fraserna *antar jag* och *gissar jag* kan kopplas till frasen *menar du* genom att de signalerar samma sak, nämligen att formuleringen är gjord av en annan person än den som yttrat de turer som formuleringen bygger på.

5. Sammanfattning med avslutande diskussion

Denna uppsats har undersökt formuleringar hos intervjuare i ett material bestående av sociolingvistiska intervjuer. Totalt hittades 68 formuleringar i materialet och undersökningen visar att den vanligaste formuleringstypen är den slutledande enligt Heritage och Watson (1979). Majoriteten av formuleringarna följs av en bekräftande formuleringsrespons, vilket också följer preferensstrukturen. Alla formuleringar i undersökningsmaterialet, utom två, har kunnat kategoriseras till Heritage och Watsons (1979) två typer *sammanfattande* och *slutledande* formuleringar. De två formuleringar som inte kunnat kategoriseras till dessa typer har jag valt att kalla *kommenterande formulering*, då de kommenterar det pågående samtalsämnet och lyfter upp det till en mer generell nivå. Samtidigt orienterar sig dessa formuleringar bort från både informanten och intervjuaren.

De flesta formuleringar som diskuterats i denna uppsats kan knytas till Heritage (1985) The Inferentially Elaborative Probe, vilka också har fallit inom Heritages och Watsons (1979) slutledande formuleringskategori.

I undersökningen är det tydligt att modaliteten som uttrycks i formuleringen verkar spela viss roll för hur informanten väljer att bemöta den. En formulering med osäker modalitet avfärdas i högre utsträckning än en formulering med säker modalitet. Detta är också rimligt eftersom intervjuaren här också i högre grad bjuder in till ett avfärdande. Undersökningsmaterialet uppvisar dock för få avfärdanden för att kunna dra några säkra slutsatser kring detta.

Det är enbart slutledande formuleringar som avfärdas i det undersökta materialet. Möjligen är det lättare för en informant att avfärda en slutledning än en sammanfattning, och kanske är det också viktigare, rent personligt i samtalet, att en slutledning uttrycks korrekt. Här kan man tala om *ansiktshot*. Om en intervjuare gör en felaktig slutledning gentemot en informant uppfattas detta förmodligen som ett större ansiktshot än en felaktig sammanfattning. Detta eftersom slutledningarna ofta dras utifrån informantens personliga erfarenheter och upplevelser och sammanfattningarna i högre grad sammanfattar det pågående samtalsämnet. Förmodligen är det också svårare för intervjuaren att yttra en korrekt slutledning än en korrekt sammanfattning av samtalet, vilket också leder till fler avfärdanden av slutledningar än sammanfattningar.

Vidare har det tydligt framkommit att formuleringar främst förekommer i slutet på samtalssekvenser innan ett nytt samtalsämne inleds, oftast genom att intervjuaren ställer en ny

fråga. Bekräftas en formulering tenderar samtalet att gå vidare till ett nytt samtalsämne eller att intervjuaren ställer en ny fråga. En formulering som avfärdas verkar istället leda till att informanten får utveckla, och närmare förklara, det som intervjuaren formulerade. Vidare verkar formuleringar även fungera som en kommentar till informanternas berättande och som en resurs för intervjuaren att skapa intersubjektivitet och förståelse med samtalspartnern.

Både de sammanfattande och slutledande formuleringarna börjar ofta med ett medhåll, t.ex. *ja*, *okej* och *mm*. Detta är förmodligen ett sätt för intervjuaren att bekräfta den föregående turen hos informanten och att skapa samhörighet.

Genom undersökningen har jag kunnat problematisera Lindströms formuleringsdefinition där han definierar formuleringar som en typ av annan-initierade reparationer (Lindström 2008:161). Denna uppsats kategoriserar inte formuleringar som en typ av reparation, utan ett yttrande där intervjuaren visar sin tolkning av informantens föregående yttranden och på så sätt skapar intersubjektivitet. Medan en reparation har syftet att återställa intersubjektiviteten mellan talarna, har formuleringar syftet att skapa intersubjektivitet.

En intervjuare i materialet (I3) använder formuleringsresursen betydligt mer än andra. Detta beror på att inspelningarna med I3 är transkriberade i sina helheter och därför utgör ett större undersökningsmaterial, medan bara 10 minuters samtal är transkriberat och undersökt i vardera inspelning med intervjuare I1 och I2.

Om intervjuaren är medveten om vilka typer av responser som följer efter vilka typer av formuleringar, skulle formuleringsresursen kunna användas inom intervjuteknik och för att få igång en längre utläggning från en annars tystlåten informant. Med andra ord kan en felaktig slutledning hos intervjuaren användas som en provokation och trigga informanten att avfärda denna, och därför känna ett förklaringsansvar av att berätta mer och omformulera slutledningen. Samtidigt kan man tänka sig att preferensstrukturen, att bekräfta och acceptera, är så stark att även felaktiga slutledningar bekräftas.

I uppsatsen har jag även kunnat visa att de två kategorierna *sammanfattande* och *slutledande* formulering är något problematiska, då alla formuleringar inte kan kategoriseras in i denna mall. Ibland är det dessutom svårt att avgöra om en formulering är en sammanfattning eller en slutledning, och det är svårt att dra en exakt gräns mellan de två kategorierna. Det är ju inte omöjligt att tänka sig att en slutledning också ger uttryck för en

sammanfattning. Kanske bör de två kategorierna istället ses som ett kontinuum med sammanfattning och slutledning i vardera ända.

Angående formuleringarnas syntaktiska uppbyggnad är det tydligt att flera formuleringar börjar med ett *så*, om man bortser från det korta medhåll som yttras först, t.ex. ett *ja* eller *okej*. Att formuleringar har en tendens att inledas med *så* är något som även Ottesjö och Lindström skriver om (2006:107) och i denna uppsats är det främst slutledande formuleringar som är *så*-inledda.

Om uppsatsens resultat beror på samtalens genre, individuella val hos intervjuaren, informanternas ålder eller någonting annat vore intressant att undersöka närmare genom att analysera fler samtal. Vidare vore det även intressant att undersöka samtal med fler än två deltagare och att inte begränsa undersökningen till att enbart studera formuleringar hos samtalets utnämnda frågeställare och sekundärtalare. Genom att undersöka samtal i andra verksamhetstyper skulle analysen kunna utökas och jämföras för att se om olika samtal uppvisar olika formuleringstyper.

Den valda metoden, samtalsanalys, har fungerat väl som metod för undersökningen och erbjuder relevanta verktyg för en närmare analys av materialet.

Även fast vissa samtalsdeltagare redan kände varandra sedan tidigare är det tydligt att de ändå förhåller sig aktivt till sina givna roller inom verksamheten *intervju*, genom att intervjuaren ställer frågor och informanten svarar.

Sammanfattningsvis kan sägas att gränserna för vad som ska kallas formuleringar och vad som är något annat, t.ex. en värdering, inte är självklara.

6. Transkriptionsnyckel

Transkriptionsnyckeln baseras på Norrby 2014:110f.

(.)	paus
(1.0)	pauslängd i sekunder
<u>alltså</u>	emfatiskt tryck
a:lltså	förlängning av föregående ljud
°alltså°	sägs med svag röst
alltså	sägs skrattande
>alltså<	snabbare takt än vanligt
+alltså+	sägs med högre röst än vanligt
hh.	utandning
.hh	inandning
[ ]	överlappande tal
?	stigande ton
tä-	avbrutet ord
=	yttranden sammanbundna utan paus
SKRATTAR	talaren skrattar eller fnissar
↓	tydligt fallande ton
HOSTAR	metakommentarer

7. Referenslista

- Adelswärd, Viveka (1995) Institutionella samtal - Struktur, moral och rationalitet. Några synpunkter på värdet av samtalsanalys för att studera mötet mellan experter och lekmän. I: *Folkmålsstudier* 36. (Red.) Ivars, Ann-Marie & Slotte, Peter. Helsingfors: Institutionen för nordiska språk.
- Bockgård, Gustav & Nilsson, Jenny red. (2011) Dialektologi möter interaktionsforskning. I: *Interaktionell dialektologi*. Uppsala: Institutet för språk och folkminnen.
- Byrman, Ylva (2015) *Formulationer i förhör*. Stödpaper från samtalslaboration 30 oktober 2015, Göteborgs universitet.
- Deppermann, Arnulf (2011) The Study of Formulations as a Key to an Interactional Semantics. I: *Human Studies* Vol. 34. No. 2.
- Gafaranga, Joseph & Britten, Nicky (2004) Formulation in general practice consultations. I: *Text - interdisciplinary Journal for the Study of Discourse*. Volym 24 (2) Berlin: Walter de Gruyter.
- Garfinkel, Harold & Sacks, Harvey (1970) On Formal Structures of Practical Actions. I: *Theoretical Sociology Perspectives and Developments*. (Ed.) John C. McKinney & Edward A. Tiryakian New York: Appleton-Century-Crofts.
- Goffman, Erwin (1967) On Face-Work I: *Interaction Ritual Essays on Face-to-Face Behaviour*. London: Penguin Books
- Grinstead, Annette (2004) Interactive resources used in research interviewing. I: *Hermes Journal of Linguistics* nr. 32-2004. Århus: Departement of Language and Business Communication.
- Heritage, John & Watson, David R. (1979) Formulations as conversational objects. I: *Everyday language: Studies in Ethnomethodology*. (Ed.) Psathas, George. New York: Irvington Publishers.
- Heritage, John & Watson, David R. (1980) Aspects of the properties of formulations in natural conversations: Some instances analysed. I: *Semiotica* 30:3/4. Haag: Mouton Publishers.
- Heritage, John (1985) Analyzing News Interviews: Aspects of the Production of Talk for an Overhearing Audience. I: *Handbook of discourse analysis. Discourse and Dialogue*. Vol. 3. (Ed.) Teun A. Van Dijk. London: Academic Press.
- Jefferson, Gail (1979) A Technique for Inviting Laughter and its Subsequent Acceptance Declination. I: *Everyday language: Studies in Ethnomethodology*. (Ed.) Psathas, George. New York: Irvington Publishers.
- Levinson, Stephen C. (1983) *Pragmatics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Lindström, Jan (2008) *Tur och ordning. Introduktion till svensk samtalsgrammatik*. Stockholm: Norstedts Akademiska förlag.
- Linell, Per & Gustavsson, Lennart (1987) Initiativ och respons. I: *Om dialogens dynamik, dominans och koherens* nr. 15. Linköping: Linköpings universitet.
- Nielsen Femø, Mie & Nielsen Beck, Søren (2013) *Samtaleanalyse*. Frederiksberg: Samfundslitteratur.
- Nilsson, Jenny (2005) *Adverb i interaktion*. Göteborgsstudier i nordisk språkvetenskap Göteborg: Institutionen för svenska språket, Göteborgs universitet.
- Norrby, Catrin (2014) *Samtalsanalys Så gör vi när vi pratar med varandra*. Lund: Studentlitteratur.
- Ottesjö, Cajsa & Lindström, Jan (2006) Så som diskursmarkör I: *Att fortsätta och att återgå*.

- Studier i koherensskapande praktiker i vardagliga flerperssonssamtal*. Göteborg: Gothenburg Monographs in Linguistics 29.
- Roca Cuberes, Carles (2014) Conversation analysis and the study of social institutions: methodological, socio-cultural and epistemic considerations. *Athenea Digital*, 03/2014, Volym 14.
- Saeed, John I. (2003) *Semantics*. Oxford: Blackwell Publishing.
- Schegloff, Emanuel A. (2007) *Sequence Organization in Interaction. A Primer in Conversation Analysis*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Sheikhi, Karin (2013) *Vägar till förståelse. Andraspråkstalare i samtal med en studie- och yrkesvägledare*. Göteborgsstudier i nordisk språkvetenskap, 21. Göteborg: Institutionen för svenska språket, Göteborgs universitet.
- Sidnell, Jack (2010) *Conversation Analysis. An Introduction*. Chichester: Wiley Blackwell.
- Teleman, Ulf, Hellberg, Staffan & Andersson, Erik (1999) *Svenska akademiens grammatik 4 Satsler och meningar*. Stockholm: Norstedts Akademiska förlag.
- Wirdeñäs, Karolina (2007) Samtal och samtalsforskning I: *Sociolingvistik*. (Red.) Sundgren, Eva. Stockholm: Liber.

7.1. Undersökningsmaterial

Det analyserade materialet finns på *Dialekt-, namn- och folkminnesarkivet* i Göteborg. Kontaktpersoner har varit Jenny Nilsson och Lena Wenner. Arkivets hemsida: <http://www.sprakochfolkminnen.se/om-oss/kontakt/dialekt--namn--och-folkminnesarkivet-i-goteborg.html> Hämtad 25 april 2016

